

**Türkiye Diyanet Vakfı'ndan
Kazakistan'a İlahiyat Fakültesi**

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

Rauf R. Denktaş

Kıbrıs Meselesinde Son Durum

Türkiye Diyanet Vakfı

Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi'nden

Büyük Atılım

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

HABER BÜLTENİ
TEMMUZ 1997
SAYI : 52

SAHİBİ

Türkiye Diyanet Vakfı Adına
Mehmet KERUANCİ
Genel Müdür

Yayın Koordinatörü

Süreyya BALKIŞ
Genel Müdür Yardımcısı

Yazı İşleri Müdürü

Yusuf ERDOĞDU
Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler
Müdürü

Yayına Hazırlayan

Mehmet Şükrü EROĞLU
Yüksel SEZGİN

Dizgi - Grafik

Hasan ÇALIŞKAN

Dağıtım Sorumlusu

Fehmi YILMAZ

Adres

Dr. Mediha Eldem Sokak No: 72/B
06640 Kocatepe - ANKARA
Tel : 417 12 35 • Fax : 417 12 45

Baskı

TÜRKİYE DİYANET VAKFI
YAYIN MATBAACILIK ve TİCARET İŞLETMESİ
Bayındır Sokak No: 55 • Kızılay - ANKARA
Tel: 425 27 75 • Fax : 417 00 09

Renk Ayrımı

ÇAĞDAŞ • 230 65 59 • ANKARA

İÇİNDEKİLER

Başyazı	1
Türkiye Diyanet Vakfı'ndan Kazakistan'a İlahiyat Fakültesi	2
Tacikistan'lı 5 Kur'an Kursu Hocası Türkiye'de	3
Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi'nden Büyük Atılım	4
Kutlu Doğum Haftası Değerlendirme Toplantısı Bolu'da Yapıldı	8
Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları'ndan Konferans : "Günümüzün Sosyal Problemleri Karşısında Mehmet Akif" – Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay	10
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	14
MAKALE - Rauf R. Denктаş "Kıbrıs Meselesinde Son Durum"	22
Önemli Şahsiyetler - Gazâli	24
Hicret	26
Can Can Azerbaycan - Ömer Sağlam	28
Şube Faaliyetleri	30
Kültür - Sanat	31
MAKALE - Mehmet Erdoğan Türk Aydınının Yüz Yıllık Serencamı	32

Başıyazı

Hepimizin bildiği gibi medeniyetler kitaplarla inşa edilirler. İslâm medeniyeti de dinimizin ilme verdiği önem dolayısıyla daima bir kitap medeniyeti olmuştur. İslâm kadar ilme atıfta bulunan başka bir din yoktur. Cehaletin bilgisizliğin kol gezdiği yerde İslâm yoktur. İslâm uleması asırlarca bilgiyi yazıya dökmüş ve verdikleri eserlerle de insanlığa ışık tutarken, aynı zamanda medeniyetimizin de temel taşlarını oluşturmuşlardır. Bunun neticesinde de dost düşman herkesin hakkını verdiği medeniyetler kurmuşlardır.

Kitap, bilginin en etkili kaynağı ve nakil vasıtasıdır. Toplumsal düşüncüyü belirleyen ve yönlendiren bilgi hiç şüphesiz kitabi bilgidir. Yine bilginin yeni nesillere aktarılmasında kitabın rolü çok fazladır. Bu meyanda günümüzde sesli ve görüntülü yayınlar da bilginin aktarılmasında önemli vasıtalarındandır.

Bir toplumda kitaba verilen önemin azalması demek, o toplumun nefes borularının tıkanmaya başlaması demektir. Geçmişimizde zaman zaman kitaba olan ilgisizlik azalmış, bunun neticesinde de çok acı tecrübelerimiz olmuştur.

Bunun idrakinde olan Türkiye Diyanet Vakfı, her konuda olduğu gibi bu konuda da azamî bir gayret içerisinde. 1400 yıllık tarihini sürekli kılan, bütün nesilleri aynı ideal ve aynı cehd içinde buluşturan kimlik belgelerimiz olan kitaplara, günümüzün gelişen ve değişen şartlarına uygun eserler ilave etmek üzere, 1982 yılında bir işletmeyi faaliyete geçirdik. Bu sayımızda kısaca tanıtmaya çalıştığımız Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmemiz; Vakfımızın Yayın Danışma Kurulundaki uzmanlarca incelenip uygun görülen her türlü yayını kendi tesislerinde bütün aşamalardan geçirerek en iyi ve güzel bir şekilde üretebilmektedir. Bugüne kadar Vakfımızca, milletimizin istifadesine sunulan yüzlerce basılı, sesli ve görüntülü yayın toplumumuzun her kesiminin beğenisini kazanmıştır.

Mehmet Kervancı
Genel Müdür

Bu çerçevede Doğu Bloku'nun çökmesi ve Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu, Komünist baskı neticesinde, yıllarca kitapla ilgileri kesilerek, dinleri ve millî kimlikleri yok edilmeye çalışılan Türk cumhuriyetleri ve toplumlarındaki kardeşlerimiz bağımsızlıklarını kazanmışlardır. Çok geniş bir alanda yaşayan Müslüman-Türk toplumları ve devletleri, kendilerine cebir ve şiddet yoluyla unutturulmaya çalışılmış dinlerini yeniden öğrenmek, kültürlerini ve millî kimliklerini ön plana çıkararak geliştirmek ihtiyacı ve arzusundadırlar.

Ancak bu insanların ne kendilerine rehberlik edecek önderleri, ne baş vuracakları yeterli kaynakları, ne de bunları sağlayacak maddî imkanları vardır. Bu kardeşlerimiz bütün bu zorlukları aşabilmek için yüzlerini Türkiye'ye çevirmişlerdir. Bizlerden ilgi bekleyen bu insanlarımıza sırt çevirmek büyük bir vebaldir. Bu itibarla Vakfımız her alanda bu kardeşlerimizin yanında olmaya gayret etmiştir. Bu gayretler neticesinde Yayın Matbaacılık Ticaret İşletmemiz tarafından Azerbaycan'da kurulan matbaa bu kardeşlerimizin hizmetine tahsis edilmiştir.

Bu kardeşlerimize dinî alanda rehberlik edecek önderler ve önlerini aydınlatacak ilim adamlarını yetiştirebilmeleri amacıyla daha önce 5 ülkede açtığımız ilahiyat fakültelerine, bu sayıda müjdesini verdiğimiz Kazakistan Alemdiller Üniversitesi bünyesinde açacağımız ilahiyat fakültesi de ilave edilmiştir. Bu ilim-irfan yuvalarının artarak devam etmesi en büyük dileğimizdir...

Saygılarımla

Türkiye Diyanet Vakfı'ndan **KAZAKİSTAN'a** **İlahiyat** **Fakültesi**

Türkiye Diyanet Vakfı; Türkmenistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Dağıstan ve Afganistan'ın yanı sıra Kazakistan'a da bir ilahiyat fakültesi açıyor.

70 yıldır Komünizmin baskısı altında yaşayan ve din adına var olan her şeyin unutturulmaya çalışıldığı Kazakistan'da dini boşluğun doldurulması, Kazakistan'ın ihtiyacı olan aydın, bilinçli, din ve vicdan hürriyetine saygılı, çağımızın müsbet ilimleri ile mücehhez din görevlilerinin yetiştirilmesini sağlamak amacıyla Türkiye Diyanet Vakfı, Kazakistan Alemdiller Üniversitesi bünyesinde bir ilahiyat fakültesi açıyor.

Açılacak olan ilahiyat fakültesi ile ilgili görüşmelerde bulunmak üzere Kazakistan Alemdiller Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Adil K.Ahmet ülkeye gelerek Vakfımız yetkilileriyle görüş alışverişinde bulundu.

Görüşmeler neticesinde; daha önce imzalanan protokolda yer alan hususların gerçekleştirilmesi kararlaştırıldı.

Bu meyanda; İlahiyat fakültesinde öğrenim süresi bir yıl hazırlık olmak üzere toplam 5 yıl olacak ve eğitim-öğretim kazak ve Türk dillerinde yapılacaktır. Fakülteye, Kazakistan'da mevcut 11 yıl süreli liseyi bitiren öğrenciler sınavla alınacaktır. İlahiyat fakültesinin dekanı Türkiye tarafından, akademik kariyeri olan öğretim elemanlarından tesbit edilecek, dekan yardımcısı da Alemdiller Üniversitesi

Rektörlüğü tarafından akademik kariyeri olan Kazakistan vatandaşları arasından seçilip tayin edilecektir.

Kazakistan ilahiyat fakültesinde okutulacak ders programları Türkiye'nin ilahiyat fakültelerindeki müfredat programları esas alınarak tesbit edilecek ve uygulanacak, bu programa Kazakistan tarafınca okutulması gerekli görülen dersler ayrıca eklenecektir.

İlahiyat fakültesi ve yurt binasının araç, gereç ve tefriş malzemeleri Türkiye Diyanet Vakfı tarafından temin edilecek ve hizmete sunulacaktır. Ayrıca öğrencilerin işe, ibateleri ile Türkçe ve Arapça kitapları Türkiye Diyanet Vakfı tarafından, diğer derslerin kitapları da Kazakistan tarafından temin edilecektir.

Bu yıl Ağustos ayında yapılacak imtihanla fakültede okuyacak öğren-

ciler tespit edilecek ve hazırlık ile birinci sınıfları Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde okumak üzere Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Türkiye'ye getirilecektir. Bütün masrafları Türkiye Diyanet Vakfı tarafından karşılanacak olan bu öğrenciler bir yıl boyunca Tömer'de Türkçe öğretime tabi tutulacaktır.

Görüşmeleri müteakip Diyanet İşleri Başkanı ve Türkiye Diyanet Vakfı Mtevelli Heyeti Başkanı Mehmet Nuri Yılmaz tarafından Alemdiller Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Adil K.Ahmet ile beraberindeki heyetin onuruna bir yemek verildi. Yemeği müteakip Prof.Dr. Adil K.Ahmet tarafından Mehmet Nuri Yılmaz'a yörelerinin giysisi hediye ederken, Türkiye Diyanet Vakfı'ndan da kendilerine çeşitli hediyeler takdim edildi.

Tacikistan'lı 5 Kur'an Kursu Hocası Türkiye'de

■ *Tacikistan Duşanbe Kız Kur'an kursunda görev yapan beş öğretici Türkiye Diyanet Vakfı tarafından ülkemize getirilerek eğitime tabi tutuldu.*

Tacikistan Hükümetinin talepleri doğrultusunda ülkemize getirilen beş Kur'an kursu öğreticisi iki ay süreyle Türkiye Diyanet Vakfı tarafından eğitime tabi tutuldular. Bu süre zarfında kendilerine fıkıh, tecvit, kelam, Arapça vb. dersler verildi. Bu kısa sürede kendilerinin de gösterdikleri üstün gayret neticesinde başarılı bir şekilde eğitimlerini tamamlayan öğretmenler ülkelerine döndüler.

Enzuret Azamhan, Sanahan Kamileon, Şerafet Şerofidinova, Sadberg Racbove ve Sehoba Rahmonova'dan oluşan bayan öğretmenler ülkelerine dönerken Türkiye Diyanet Vakfı Genel Müdürü Mehmet Kervancı ile Dış Hizmetler ve Bağlı Kuruluşlar Koordina-

törü Niyazi Baloglu'nu ziyaret ederek bir süre görüştüler. Görüşme esnasında Türkiye Diyanet Vakfı yetkililerinin kendilerine gösterdiği ilgi ve alakadan çok memnun kaldıklarını ifade eden öğretmenler, kendilerine bu imkanı sunan Türkiye Diyanet Vakfı yöneticilerine de teşekkür ettiler.

Mehmet Kervancı ve Niyazi Baloglu da, Tacikistan'da İslâm Din'i'nin iyi bir şekilde öğretilmesi için ellerinden gelen bütün yardımı yapacaklarını belirterek, öğretmenlerin Türkiye'de öğrendikleri bilgi ve kazandıkları tecrübeler ışığında Tacikistan'daki meslektaşlarına ve öğrencilere daha iyi hizmet vereceklerine inandıklarını ifade ettiler.

- **Efendim Tacikistan'daki Müslümanların durumu hakkında bilgi verirmisiniz?**

- Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum, Tacikistan'da 6 milyon insan yaşıyor. Bunların dört milyonunu Tacikler, geri kalan 2 milyonunu da Kazaklar, Özbekler, Kırgızlar, Tatarlar ve Ruslar oluşturmaktadır. Ama 6 milyon nüfusun hemen hemen tamamına Müslüman demek yanlış olmaz. Müslümanlar da dinlerinin gereğini, bildikleri kurallara çerçevesinde doğru yada yanlış yaşamaya çalışıyorlar. Din alanında devlette elinden gelen yardımları yapıyor.

70 yıllık Komünizm döneminde bizde din yok edilememiştir. Din evlerimizde yaşamıştır. 70 yılın sonunda bu açık bir şekilde cereyan etmiştir.

- **Sizler Duşanbe'deki Kız Kur'an kursunda öğretici olarak görev yapıyorsunuz. Bu kurs hakkında bilgi verirmisiniz?**

- Elbette memnuniyetle. Duşanbede iki adet Kur'an kursu mevcut. Bunlardan bir tanesinde erkeklerle kızlar birlikte eğitim görüyorlar. Diğerinde ise, yani bizim kursumuzda yalnızca kız öğrencilere eğitim veriliyor. Şu anda kursumuzda 280 öğrenci eğitim görüyor. Kursumuzda bizimle birlikte 10 öğretici görev yapıyor. Biz kursta öğrencilere Kur'an-ı Kerim'e giriş, kraat, fıkıh, yazı ve Arap dili dersleri veriyoruz. Şunu da ifade etmek istiyorum. Kursu ilgi çok fazla, hemen hemen herkes çocuklarını kursa göndermek istiyor, hatta 60-70 yaşındaki insanlar dahi Kur'an öğrenmek istiyorlar. Tabi bizim imkanlarımız sınırlı olduğu için bu tür ihtiyaçların tamamına cevap veremiyoruz. Yine de evlerimizde öğrencilerin harıncedeki orta yaşlı insanlara Kur'an öğretmeye çalışıyoruz.

- **Efendim Türkiye'ye geliş sebebinizi açıklayabilir misiniz?**

- Öncelikle şunu ifade etmek istiyorum. Bizler aynı kandan, aynı candan, aynı dinden, kardeş mesabesinde insanlarız. Biz Türkiye'yi öyle görüyoruz. Türkiye bizim abimiz, biz de onun küçük kardeşiyiz. Eğer bize yardım gelecekseniz, ya da biz din adına bir şeyler öğreneceksek, bu bize en yakın hissettiğimiz, abi olarak kabul ettiğimiz Türkiye olmalı diye düşündük. Aynı zamanda İslâmı en iyi şekilde yaşayan Türkiye'nin, Kur'an kurslarını görmek, eksikliklerimizi tamamlamak, buradan edindiğimiz bilgi ve beceriyi ülkemizde tatbik etmek ana amacımızdır.

Bizim Kur'an kursumuzda hafız yetiştiremiyorduk, çünkü bizim eksikliklerimiz çok fazlaydı. Hamdolsun burada iki ay boyunca edindiğimiz bilgi ve aldığımız derslerle, bundan sonra hafız yetiştireceğiz.

Ben burada Türkiye Diyanet Vakfı'na teşekkürlerimi arz etmek istiyorum. Hiçbir karşılık beklemeden bizi buraya getirdiler, bütün masraflarımızı karşıladılar, bizlere burada iki ay eğitim verdiler ve Türkiye'nin bazı şehirlerini de gezdirdiler. Biz bütün bu hizmetler için tekrar teşekkür ediyoruz.

Ben son olarak Tacikistan ile Türkiye'nin kıyamete kadar kardeş olarak, dost olarak yaşamalarını arzu ediyorum.

Enzuret Azamhan

Türkiye Diyanet Vakfı
Yayın Matbaacılık ve Tic
Büyük Atılım

Türkiye Diyanet Vakfı'nın yayınları Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi'nde hazırlanmaktadır. Yayınlarımız Yayın Danışma Kurulumuzca incelenip tetkik edildikten sonra Mütevelli Heyetimize sunulur ve Heyetimizce onaylanmasını müteakip dizgisinden basımına kadar bütün işlemleri İşletme Tesislerinde yapılır.

1986 yılında; 1 adet küçük ebatlı Ofset Baskı Makinası ile 1 adet Kesim Bıçağı satın alınarak oluşturulmaya çalışılan matbaa ünitesinde 1992 yılına kadar Genel Müdürlüğün ve İşletmenin bazı matbu baskı işlemleri gerçekleştirilmiştir. Yapılan işler arasında Genel Müdürlüğün bağış makbuzları, tahsilat makbuzları, başlıklı kâğıt, broşür, el ilanı, küçük ebatlı afiş, poster v.s. yer almaktadır. Matbaa tesislerimizin yetersizliği sebebiyle 1992 yılına kadar neşredilen eserlerin tamamının baskısı piyasa matbaalarında yapılmıştır.

1992 yılında müstakil olarak kurulan matbaa tesislerimiz İşletmemize bir canlılık kazandırmıştır. Satın alınan 1 adet Ofset Baskı Makinası, 1 adet Kırım Makinası, 1 adet Kapak Takma Makinası, 1 adet Kesim Makinası'nın yanısıra kalıphane de kurulmak suretiyle bütün baskı öncesi, baskı ve baskı sonrası işlemler kendi tesislerimizde yapılmaya başlanmıştır. İş hacmimizde büyük artışlar meydana gelmiştir. Yıllık neşredilen yayın adedimiz sürekli artış göstermiştir. Piyasadan da baskı talepleri

gelince tesislerin büyütülmesine ihtiyaç duyulmuştur. Bu amaçla bir yıl içerisinde 2 renkli 50x70 ebadında bir adet Ofset Baskı Makinası, 1 adet de Tel Dikiş Makinası satın alınmıştır.

Günden güne artan iş hacmi ve iş talebi karşısında İşletmemiz, tesislerin büyütülmesine ve ilave makinaların alınmasına karar vermiştir. Bu durumda, matbaa tesislerimizin hem kapasitesi artırılacak, hem gelişen teknoloji takip edilecek, hem de işletmeye sıcak finansman girdisi temin edilmiş olacaktır.

İşletmemiz bu noktadan hareketle;
1 adet dört renkli 70x100 ebadın-
da Roland marka Ofset Baskı Maki-
nası, 1 adet Kırım Makinası ve 1

adet de Uç Ağızlı Bıçak Makinasının satın alınması için gerekli bağlantıları kurarak makinaların tesislerimize intikali sağlamıştır. Montaj işlemleri devam eden bu makinaların kısaca teknik özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür.

Roland marka Ofset Baskı Makinası, otomatik boya ve alkol ayarlı kumanda sistemine bağlı olarak çalışan, 4 ayrı rengi aynı anda basabilen veya arkalı önlü 32 sayfayı aynı anda basma tekniğine sahip birçok özellikleri bulunmaktadır. 23 ton ağırlığında olan makina başkent Ankara'da çok az firmada bulunmaktadır. Saatte 24.000 forma basabilen bu makina, İşletmemize önemli ölçüde zaman

et İşletmesi'nden

tasarrufu sağlayacağı gibi, yapılan işlerin baskı kalitesini de artıracaktır. Elektronik göstergeli üç ağızlı bıçak ise kitap baskılarında önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Tek ağızlı bıçakta üç kez işlem gören kitap, üç ağızlı bıçakta elektronik ayar yapılmak suretiyle kitabın üç tarafında aynı anda kesilmiş olacaktır. Elektronik Kırım Makinası'nda matbaacılık sektöründe önemli ölçüde istifade edilen, formları elektronik ayarla katlayan bir özelliğe sahiptir.

Yeni sistemin de faaliyete geçmesi ile Vakıf Genel Müdürlüğü ve Diyanet İşleri Başkanlığının her türlü baskı işleri yapılabileceği gibi, harici resmi ve özel kuruluşların baskı talepleri de karşılanabilmektedir. Böylece hem dışarıdan gelen tüm talepler karşılanabilecek, hem de işletmemize finansman kaynağı doğmuş olacaktır.

İşletme bir eseri kendi tesislerinde bütün aşamalardan geçirerek en iyi ve güzel şekilde üretebilmeyi amaçlamaktadır. Dışarıya iş vermeden her işi kendi imkânlarıyla yapmak gayretindedir. Tabii bu, yapılan işin kalitesini artıracaktır. Son beş yılda Vakfımız yayınlarının büyük bir gelişme kaydetmesi, piyasa yayıncılığına büyük farklar yapması üretimden pazarlamaya her şeyi kendisinin yapmasıyla doğrudan ilişkilidir. Üretim ve tüketimde araçların azaltıldığı, doğrudan tüketiciye ulaşmaya çalışıldığı bir iş alanında daha reel başarılar elde edilmektedir. Hele yayıncı-

lık gibi rizikosuz yüksek ve kompleks bir işte bunu gerçekleştirmezseniz maliyetleriniz yükselir ve ürettiğiniz ürünün satış şansı azalır.

Bunun şuurunda olan İşletmemiz, dizgi ve fotomekanik ünitesindeki makinaları yeni teknolojilere uygun hale getirerek matbaa tesislerini de en üst seviyeye çıkarmayı başarmıştır. Böylece, İşletmeye daktilo sayfası olarak intikal eden eserler; dizgi, tasahhüs, sayfa düzeni, mizanpaj, film, montaj, ozalit, kalıp, baskı, mücellit, kapak takma ve kesim işlemi yapıldıktan sonra kitap haline dönüştürülmektedir. Dolayısıyla daktilo sayfası olarak İşletmeye gelen yayınlar değişik safhalardan geçerek kitap olarak piyasaya arz edilmektedir.

YAYIN HACMI

Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi 16. hizmet yılına girerken nice-lik ve nitelikte Türk yayıncılık hayatına önemli hizmetler sunmuştur. Bugün 250'ye yaklaşan eser neşredilmiş durumdadır. 70'e yakın eserin de yayım hazırlıkları sürmektedir. 30'a yakın sesli ve 10'a yakın görüntülü yayınıyla yayıncılık hizmet kervanında başa gürüşmektedir.

Neşredilen eserlerin bir kısmı çeşitli ödüllere layık görülürken bir kısmı da temel kaynak eser niteliğindedir. Sürekli basılıp piyasaya arz edilmektedir. Bu yayınlara halkımızın ilgisi ve güveni tamdır. Kur'an-ı Kerim ve Meal çeşitleri, İslâm tarihi alanında özgün temel eserler, İlahiyat, Edebiyat ve Tarih alanında çeşitli fakültelerde okutulan temel ders kitapları, günlük popüler eserler, ilmi ve fikri araştırmanın mahsulü ufuk açıcı kalıcı çalışmalar, entellektüel ve felsefi yayınlar, çocuk yayınları türündeki neşriyatımız Vakfımız yayınlarının dolaşım alanının ve çeşitliliğini göstermektedir.

Her yıl ortalama 40 eser yayınlayan İşletme yeni matbaa imkânlarıyla bu sayıyı 60'a çıkarmayı hedeflemektedir. Ayrıca bir o kadar da basılmış eserlerin mükerrer baskılarını yapmaktadır.

YAYINEVİ FAALİYETLERİ

Mütevelli Heyetimizin Üniversite bulunan illerde yayınevi açılması ile

ilgili almış olduğu prensip kararı doğrultusunda Ankara'da 3 (Sıhhiye, Kocatepe, A.Ş.T.İ.) İstanbul'da 3 (Üsküdar, Cağaloğlu, Fatih) Adana'da 2 (Tepebağ ve Yağ Camii) İzmir, Aydın, Samsun, Trabzon, Diyarbakır, Elazığ ve Çorum'da birer olmak üzere toplam 15 adet yayınevi mevcuttur. Ayrıca, Erzurum Yayınevinin tadilat ve dekorasyonu tamamlanmış olup çok yakın bir zamanda faaliyete başlayacaktır. Elazığ İzzet Paşa Camii Külliyesi içerisinde açılacak yayınevinin dekorasyon ve tadilat işleri müftülük ile koordineli olarak yürütülmektedir. Erzinan ve Kıbrıs'ta açılacak yayınevlerinin dekorasyon projeleri hazırlanmıştır. Sivas Yayınevi proje aşamasında olup Konya'da Yayınevi araştırması devam etmektedir.

Vatandaşlarımıza hizmet maksadıyla ticari amacın ikinci planda kaldığı bu yayınevlerimizde kendi ürettiğimiz yayınların yanında, Diyanet İşleri Başkanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Kültür Bakanlığı, Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu gibi resmi kurum ve kuruluş yayınları ile Vakfımız Yayın Danışma Kurulu'nun müsbet gördüğü dinî, ilmi, millî, tarihi ve kültürel basılı, sesli ve görüntülü her türlü yayın okuyucuların hizmetine sunulmaktadır.

SATIŞ VE PAZARLAMA FAALİYETLERİ

Yayınlarmızın satış ve pazarlanması; yurtiçinde mevcut 15 yayınevimiz başta olmak üzere, organizasyonunu yaptığımız fuar ve sergiler ile iştirak ettiğimiz fuar ve sergilerin yanında pazarlama elemanlarımızca düzenlediğimiz turneler vasıtasıyla sürdürülmektedir.

Yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız ve diğer müşterilerin, Vakfımız yayınları, Diyanet İşleri Başkanlığı yayınları ve Yurt dışı takvimleri ile her türlü yayın taleplerinden Yayın Danışma Kurulu ve Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kuruluna uygun görülenlerin ihracatı da İşletmemizce gerçekleştirilmektedir.

Başlıca Satış ve Pazarlama Faaliyetlerimiz:

a) İşletme Merkezinden Yapılan Yayın Satışları:

Başta Vakıf Genel Merkezi ile çeşitli il ve ilçe müftülükleri, olmak üzere çeşitli resmi ve özel, kişi ve kurumların gerek toptan gerekse perakende olmak üzere İşletme merkezinden istedikleri yayınlar ile ilgili taleplerinin büyük bölümü İşletme Merkezi ve Dikmen'de bulunan depomuzdan karşılanmaktadır.

İşletme merkezinden ihracat dışında yapılan satışların tamamına yakını kendi yayınlarımızı teşkil etmektedir.

b) Turneler:

İşletmemize ait kamyonlar ile düzenlenen turneler vasıtasıyla ülkemizin tamamına yakın il ve ilçelerinde müftülükler ve özel kitapçıları nezdinde tüm okuyucu kitlesine bulundukları yerde bütün yayınlarımızın ulaştırılması sağlanmaktadır. Bu turneler her yıl periyodik olarak düzenlenmekte olup, hem yeni çıkan eser-

HEDEFLERİMİZ

1- Dağıtım ve Pazarlama Ağını Büyütmek

Bu amaçla yayınevi adedinin çoğaltılması planlanmaktadır. Öncelikle üniversite bulunan illerimiz olmak üzere diğer illere de ulaşmak hedefimizdir. Halihazırda çalışmalarını devam eden Elazığ, Erzinan Yayınevleri ile Sivas ve Kıbrıs yayınevleri bu yıl içerisinde faaliyete geçirilecektir. Ayrıca önümüzdeki yıllarda Bursa, Eskişehir, Kayseri, Konya illerinde yayınevi açılması düşünülmektedir.

2- Yayın Adedinin Arttırılması

Her yıl ortalama 40 civarında eserin yayınlandığı İşletmemizde, önümüzdeki yıllarda bu sayının artırılarak ortalama 60 adete ulaşacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca okuyucularımızın ihtiyaç ve merak duydukları konularda akademik çevrelerle işbirliği içerisinde oku-düşün serisi adı altında bir dizi kitap neşredilmektedir. Yayınladığımız bu kitaplar pek çok çevrenin ilgisini çekmekte ve doyurucu olmaktadır. Gündemde yer alan meselelerden tarihte merak ettiğimiz birçok konu bu seri içerisinde yer almaktadır. Halen 45 eserden oluşan oku-düşün serisinin önümüzdeki birkaç yıl içerisinde 150 adede ulaştırılması hedeflenmiştir.

lerin tanıtım ve reklamı yapılmakta, hem de daha çok yayının okuyucuya ulaştırılması amaçlanmaktadır.

c) İhracat:

Her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiğimiz ihracat ile yurtdışındaki vatandaşlarımızın başta Diyanet İşleri Başkanlığı'nca hazırlanan yurtdışı namaz vakitleri takvimi olmak üzere dini, millî ve kültürel konularda basılı, sesli ve görüntülü yayın ihtiyaçları karşılanmaktadır. İhracat yapılan ülkelerin sayılarının ve ihracat rakamlarının artırılması konusunda çalışmalar sürdürülmektedir.

d) Fuarlar:

Organizasyonu İşletmemizce gerçekleştirilen Fuarlarda hizmet satışları yanında, İşletme standında kendi yayınlarımızın satışları da gerçekleştirilmektedir.

Çeşitli kişi ve kurumlarca yurtiçi ve yurtdışında düzenlenen Fuarlara iştirak edilerek, İşletmemiz yayınlarının satışı ve ileriye yönelik tanıtımı gerçekleştirilmektedir.

e) Yayınevlerinde Yapılan Satışlar:

İşletme merkezi, turneler ve iştirak edilen fuarlarda büyük oranda sadece kendi yayınlarımızın satılmasına karşılık yayınevlerimizde işletmemiz yayınları ile birlikte 8-10 bin çeşide yakın dini, millî, kültürel muhtevalı, resmi ve özel kişi ve kurumlarca neşredilen basılı, sesli ve görüntülü yayınlar, çeşitli ders kitapları, kırtasiye v.b. satışı gerçekleştirilmektedir.

İşletmemizce satılması talep edilen harici yayınlar, Vakıf Yayın Danışma Kurulu'nun incelemesine sunulmak-

ta olup bunlardan, inceleme sonucu kurulca uygun görülenlerin satışı yapılmaktadır.

FUAR VE SERGİ FAALİYETLERİ

1983 yılından 1997 yılına kadar her yıl Ramazan ayında Ankara ve İstanbul'da İşletmemizce organize edilen "Dini Yayınlar Fuarı" yanında değişik tarihlerde ve değişik yerlerde "Dini Yayınlar Sergileri" de düzenlenmiştir.

27 Aralık 1995 tarih ve 22506 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nın yürütmekle yükümlü olduğu 3143 sayılı Kanunun 12. maddesi uyarınca yurtiçinde fuar, sergi ve panayır düzenlenmesine dair yönetmelik gereğince İşletmemizin müstakil olarak fuar organizasyonu yapma imkânı kalmadığından, Vakfımız fuar faaliyetlerini müştereken yürütmek üzere 1996 yılında "Vakıf Fuarcılık Ltd. Şti." kurulmuştur. Şirketin kurulmasını müteakip fuar organizasyonları, işletmemiz ile şirketin müşterek çalışmaları ile gerçekleştirilmektedir. Bu şekilde müşterek organize edilen fuarlar dışında gerek yurtiçi gerekse yurtdışında çeşitli firmalarca organize edilen fuarlara da iştirak edilmektedir.

3- Çocuk Yayınlarına Önem Verilmesi

Yayınlarımız arasında neşrettiğimiz çocuk yayınları serisi yarınımızı emanet edeceğimiz yavrularımıza millî kültür ve değerlerimizi, öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu çerçevede hikaye ve masal kitaplarımızın sayısı arttırılacak ve henüz okuma çağına gelmemiş çocuklar için de boyama kitapları hazırlanıp basılacaktır.

4- Sesli ve Görüntülü Yayınlarda Çeşitlilik

Kütüphanelerimizin sadece kitaplarla değil, sesli ve görüntülü yayınlarla da zenginleştirilmesi hedeflenmiştir. Böylece mevcut ilâhî, mevlid, Türk tasavvuf musikisi kasetlerimize ilaveten eğitici ve öğretici mahiyette kaset çalışmalarına devam edilmesi ve bunların sayısının çoğaltılması planlanmıştır.

5- Reklam ve Tanıtım Faaliyetlerini Arttırmak

Hali hazırda gazete, dergi ve radyolar vasıtasıyla yayınlarımızın reklamları yapılmaktadır. Böylelikle okuyucuya yayınlarımızın içeriği hakkında bilgi verilmekte ve dinleyicilere kitap hediye edilmek suretiyle yarışmalar düzenlenmektedir. Yayınlarımızın daha etkin tanıtılması için yeni projeler üretmeye ve yazar-okuyucu diyalogunun sağlanması amacıyla yönelik çalışmalara hız kazandırılacaktır.

6- Fuar ve Sergi Faaliyetleri

14 yıldır Ankara ve İstanbul'da gerçekleştirdiğimiz fuar organizasyonu yeni kurulan Vakıf Fuarcılık Ltd. Şti. ile diğer illerimizde de yapılacaktır. Ayrıca Türk vatandaşlarımızın en çok bulunduğu ülke olan Almanya'da dini yayınlar fuarı organizasyonu gerçekleştirilerek ve bu çerçevede kültürel etkinlikler düzenlenmesi düşünülmektedir.

7- Matbaa Kapasitemizin Genişletilmesi

Yayınlarımızın daha seri ve daha kaliteli basılması için matbaa tesislerimizin büyütülmesi ve geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapılacaktır. Bir yandan kendi yayınlarımızı neşrederken diğer yandan özel piyasa için yaptığımız baskı işlerine yer verilebilecektir. Bunun için günümüz teknolojisine uygun olarak almış olduğumuz 1 adet 70x100 cm. 4 renkli Ofset Baskı Makinesi, 1 adet 3 Ağzılı Bıçak ve 1 adet Kırım Makinesine ilaveten Web Ofset, otomatik harman makinesi ve mücellithane ile birlikte modern bir tesis oluşturulması ve dizgi, film, montaj ve matbaa tesislerinin bir arada yer aldığı bir kompleksin hazırlanması hedeflenmektedir. Böylelikle gazete dahil her türlü baskı işleri de mümkün olabilecektir.

Kutlu Doğum Haftası Değerlendirme Toplantısı Bolu'da Yapıldı.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından 1989 yılından itibaren, Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed (S.A.V.)'in hayatını ve getirdiği yüce mesajları toplumun her kesimine anlatmak amacıyla düzenlenen Kutlu Doğum Haftası bu yıl Türkiye genelinde 28 Nisan-04 Mayıs tarihleri arasında sosyal, kültürel, dinî ve ilmi faaliyetlerle icra edildi.

Bu hafta münasebetiyle gerçekleştirilen programları kritik etmek, ileriye dönük olarak yeni faaliyetler ortaya koymak ve haftayı daha verimli hale getirmek amacıyla bir çok ilim adamının katılımıyla Bolu'da bir değerlendirme toplantısı düzenlendi.

Değerli ilim adamlarının yer aldığı toplantıda açış konuşmasını yapan Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Danışma Kurulu Koordinatörü Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay Peygamber Efendimizin doğumunun 12. yüzyıldan itibaren, Selçuklularda ve Osmanlılarda çeşitli etkinliklerle kutlandığını ifade ederek, Cumhuriyet döneminde de Türkiye Diyanet Vakfı tarafından bir hafta süreyle değişik etkinliklerle kutlandığını söyledi.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın Kutlu Doğum Haftası'nı ihdas etmesindeki amacı anlatan Süleyman Hayri Bolay, Hz. Muhammed (S.A.V.) mesajını her kesimden insana ulaştırmanın ana hedef olduğunu belirterek, "Türkiye içinde ve Türkiye dışında Türkçe konuşan tüm insana, Peygamber Efendimizin şahsında İslâmî, İslâmın dünkü ve bugünkü meselelerini tanıtmaktır. Bilhassa kül-

tür istilasının, dil istilasının ileri safhalara vardığı bir dönemde, Türkçe konuşmanın, Türkçe düşünmenin güçleştiği bir dönemde böyle bir teşebbüsün çok yönlü prensipleri ve ufukları olması icap ederdi. Biz bundan dolayı

Peygamber Efendimizi çeşitli yönleriyle anlatan bir program manzumesi ortaya koymak yerine, O'nu ilmi, sosyal, kültürel, sanat ve ictimai yönüyle, her cephesiyle İslâmiyeti ve Hz. Peygamberi tanıtmayı, toplumun çeşitli

meselelerine el atmak suretiyle toplumun her kesimindeki insana ulaşmayı hedef aldık.” dedi.

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, Kutlu Doğum Haftası'nın ilkinin Ankara'da kutlandığını, fakat daha sonraki senelerde kademe kademe tüm yurda yayıldığını ve toplum tarafından da büyük ilgi ve alakayla karşılandığını söyledi.

İslâmiyetin son 200-300 senedir kaynaklardan doğru bilgilerle tanıtılamadığını ifade eden Bolay, Kutlu Doğum Haftası'nın doğru bilgiyi tabana indirmeye ve sevdirmeye matuf bir hareket olduğunu da sözlerine ekledi.

Daha sonra bir konuşma yapan Türkiye Diyanet Vakfı Mütavelli Heyeti II. Başkanı Prof.Dr. Mustafa Uzunpostalcı Kutlu Doğum Haftası kutlamaları ile ilgili geçmişte yapılan faaliyetlerin bir değerlendirmesini yapmak ve ileriye dönük yeni projelerin hazırlanması amacıyla böyle bir toplantı düzenlediklerini söyledi.

İslâm Din'i'nin mesajının Kur'an olduğunu ifade eden Uzunpostalcı günümüzün yoğun şartları ve meşgaleleri neticesinde insanların Kur'an'ı ve Peygamberimizin hayatını değerlendirme noktasından çok uzak olduklarını belirtti. İnsanların sadece dün-

yevî meselelerle ömrünü geçirmesinin yeterli olamayacağını da vurgulayan Prof.Dr. Mustafa Uzunpostalcı “İnsanoğlunun ömrünü dünyevi meselelerle geçirmesi İslâmın istediği bir hayat tarzı değildir.” dedi.

Türkiye Diyanet Vakfı'nın Müslümanlara görevlerini hatırlatmak ve dinî noktalarda değerlendirme yapmalarını temin amacıyla Kutlu Doğum Haftası gibi programların icra edildiğini hatırlatarak, bu tür programların ileriki yıllarda daha muhtevalı bir şekilde yapılacağını sözlerine ekledi.

Değerlendirme toplantısının

açılış bölümünde son konuşmayı yapan Bolu Vali Yardımcısı Yurdakul Önan da Kutlu Doğum Haftası programlarının tüm il ve ilçelere yayılması gerektiğini belirterek, toplumda meydana gelen huzursuzlukların bu tür toplantılarla halka inmek suretiyle giderileceğine inandığını dile getirdi.

Açış konuşmalarını müteakip değerlendirmelere geçildi. Değerlendirmeye toplantısına, bir çok il ve ilçe müftüsü yanında ilahiyat fakültelerinin temsilcileri ile sahasında uzman bir çok ilim adamı katıldı.

Toplantının birinci oturumunda “Organizasyon ve Planlama”nın, ikinci oturumda, “İlmi faaliyetler”in, üçüncü oturumda “Yazışmalar”ın, dördüncü oturumda “Sosyal Faaliyetler”in bir değerlendirilmesi yapılırken, beşinci oturumda da geniş bir değerlendirme yapıldı.

Değerlendirmeler sonucunda önümüzdeki yıllardaki Kutlu Doğum Haftası programlarında yer alması düşünülen faaliyetler tesbit edilerek, bu faaliyetlerin en iyi şekilde icra edilebilmesi için gerekli tedbirlerin alınması yönünde kararlar alındı.

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları'ndan Konferans :

Günümüzün Sosyal Problemleri Karşısında Mehmet Akif

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay

Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Kolları tarafından "Günümüzün Sosyal Problemleri Karşısında Mehmet Akif" konulu bir konferans düzenlendi. Konuşmacı olarak Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay'ın katıldığı konferansı, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu kalabalık bir topluluk izledi. İzleyicilerin zaman zaman Mehmet Akif'in şiirlerinden paragraflar okunmasıyla duygulu anlar yaşadığı da gözlemlendi.

Günümüzün problemleriyle, Mehmet Akif'in, bundan 80 sene evvel ele aldığı meselelerin, tatabuk halinde olduğunu ve birbiriyle çok farklı olmadığını belirterek sözlerine başlayan Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, Mehmet Akif'in o günkü problemlere çözüm olarak ileri sürdüğü fikirlerin bugünkü problemlere de ışık tuttuğunu söyledi.

Mehmet Akif Ersoy'un fikirlerinin hayatîyetini ve canlılığını daima koruyageldiğini ifade eden Hayri Bolay, "Çünkü, Mehmet Akif, bir defa, II. Meşrutiyet'ten

sonraki fikir hayatının içerisinde, diğer şairlere ve ediplere nazaran, en canlı bir şekilde yer almış kimsedir. Doğrudan doğruya, Sıratı Müstakim Dergisini çıkarmış, sonra o Sebilürreşat adını almış ve İstiklâl Harbi esnasında, bu Sıratı Müstakim veya Sebilürreşat Dergisini gittiği her yere götürmüş; Kastamonu'da, Balıkesir'de, Diyarbakır'da çıkarmış; yani, oralarda, halkı, İstiklâl Harbine katılmaları, destek vermeleri hususunda, o günkü Mustafa Kemal Hükümetini desteklemeleri hususunda ikna için dolaşmış, varını yoğunu gece gündüz demeden

harcamış, camilerde vaaz vermiş, meydanlarda konuşmuş, kendi konuşmalarının metinlerini o gazetelerde yayınlamak suretiyle, Türkiye'nin her tarafına, hem kendi imkânlarıyla, hem de o zamanki devletin imkânlarıyla yayma fırsatı bulmuştur. Dolayısıyla, fiilen Anadolu'yu dolaşmıştır." dedi.

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, yurdun her köşesini karış karış gezen Akif'in buralarda gördüğü manzaraları şiirlerine aksettirdiğini ifade ederek, "O meyhaneye gidiyor, kahvehaneye gidiyor, hastaneye gidiyor, okula gidiyor, nerede bir sefalet yuvası, nerede bir haksızlık, nerede bir adaletsizlik, nerede bir çocukların ezilmişliği, nerede bir fakirin, yoksulun ezilmişliği, nerede bir karısını döven insan vesaire varsa, bunları bir fotoğraf sadakatıyla, bir film sadakatıyla şiire döküyor, daha doğrusu edebiyatımıza, fikir dünyamıza, ta ileriki nesillere de aktaracak şekilde armağan ediyor. Bu, o realist anlayışının mahsulüdür." dedi.

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay Mehmet Akif'in şiirlerinde çocuk terbiyesinin de önemli bir yer işgal ettiğinden bahsederek, Akif'in

“Fatih Kürsüsünden” isimli eserinden örnekler verdi.

Akif’in yaşadığı dönemi çok iyi tahlil ederek eserlerine yansıttığını ifade eden Bolay, “O zamanki Türk cemiyeti, onun, âdeta bir laboratuvarı idi. Mesela “Küfe” adlı şiirinde, babasının hamal olarak bıraktığı küfeyi sırtında taşımak zorunda kalan bir çocuğun içler acısı durumunu anlatır; onun psikolojik hallerini, küfeyi tekmeleyişini uzun uzun tasvir eder. “Hasta” şiirinde, okulda bakımsızlıktan, ilgisizlikten dolayı veremden ölmüş bir çocuğun halini ve cenazesinin kaldırılmasındaki güçlüğü vesaireyi anlatır. Mesela, “Meyhane”de gelip gidip gece gündüz içen, ondan sonra karısını döven, çoluğuna, çocuğuna bakmayan, onların rızasını orada harcayan bir erkeğin durumunu anlatır.” dedi.

Bir çok ilim adamı gibi Akif’in de kendi yaşadığı dönemdeki problemlere çözüm getirmeye çalıştığını belirten Bolay, Mehmet Akif’in de, bir Osmanlı kültürü aldığını, Osmanlı İmparatorluğunun devamı için dua ederek yetiştirdiğini, Osmanlı Devletinin yaşaması için daima kafa yordüğünü ve diğer ilim adamlarına göre

tarihe karşı daha büyük bir saygı ve ilgi duyduğunu söyledi.

O zamanki nesillerin tarihe, ecadada bigâneliğine karşı, Akif’in zaman zaman isyan duygularının yükseldiğini belirten Bolay; bunun Akif’in

“Kahraman ecdadınızdan sizde bir kan yok mudur,

Yoksa, istikbalinizden korkulur, pek korkulur.” veya,

“Gül devrini görseydim bülbül olurum,”

mısralarında açıkça görüldüğünü söyledi.

Mehmet Akif’in insana bakış açısının da çok önemli olduğuna ve Akif’in âdeta yeni bir insan tipini meydana getirmeye çalıştığına işaret eden Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, Akif’in “insan” isimli şiirinde tasvir ettiği insanın devamlı didişen, çalışan, mücadele eden, güçlüklerden yılmayan, tüm güçlükleri yenmeye çalışan bir insan tipi olduğunu söyledi.

Akif’te çok canlı ve dinamik bir Allah anlayışı olduğunu ve bunun da İslâm’dan geldiğini söyleyen Hayri Bolay, “Mehmet Akif, gücünü ve esasını Kur’an’dan alan bir anlayışla, Allah’ın yaratı-

cılığını örnek göstererek, Allah’ın yaratmış olduğu insanın da aynı şekilde, gece gündüz demeden çalışması gerektiğini esas alan bir anlayışa sahiptir.” dedi.

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, Mehmet Akif’in bu anlayışını, yine Akif’in “Küfe” ve “Seyfi Baba” şiirlerinin şu mısralarıyla izah etti.

“Kuzum ayıp mı çalışmak, günah mı yük taşımak,

Ayıp dilencilik, işlerken, yürürken ayak.” (Küfe)

“Kim kazanmazsa bu dünyada bir ekmek parası,

Dostunun yüz karası, düşmanın maskarası.” (Seyfi Baba)

Mehmet Akif’in bulunduğu zamanı, modernizmin hakim olmaya çalıştığı bir zaman ve Batılılaşmanın kuvvet kazandığı bir dönem olarak niteleyen Bolay, o dönemde Batı’nın da İslâm aleyhine, “sizi İslâm geri bıraktırdı, İslâm’ı bırakırsanız ancak ilerleyebilirsiniz, Hristiyan dünyası ancak Hristiyanlıkla medeniyet kurdu, ilerledi, dünyaya hakim oldu” gibi propagandalar yaptığını belirtti.

İslâma karşı takınılan bu olumsuz tavır karşısında, o zamanın münevverlerinin, evvela, İslâm'ı müdafaa etmek ihtiyacını duyduklarını da sözlerine ekleyen Bolay, "dolayısıyla o zamanın münevverleri İslâm'a yapılan hücumları cevaplandırmak ihtiyacını duydular. Mesela Namık Kemâl, ta 1884'te, Renan'ın bu iddialarına karşı "Renan Müdafaaanesi" diye, Ernest Renan'a bir cevap yazmıştır. Türk dünyasında da bu gibi cevaplar yazılmıştır. Ernest Renan 1883'te, Sorbon'da verdiği bir konferansta -ki, Türkçeye çevrildi o konferans- İslâm'ın maarif düşmanı olduğunu, ilerleme düşmanı olduğunu, ilim düşmanı olduğunu ilân ediyordu. Akif veya ona benzer kimseler de, evvela onların yersiz, manasız olduğunu ortaya koymak ihtiyacını duydular, devamlı surette bunlarla uğraşmak ihtiyacını duydular. Tabii, bunun için, İslâm'ın büyüklüğünü, İslâm'ın getirdiği gücü de ortaya koymak ihtiyacını duyuyorlardı. Onun için, Akif İslâm'ın bu yüksek gücünü, insanileştirici gücünü, medenileştirici gücünü ve onun bu yüksek ruhunu anlatıyor, anlatmak ihtiyacını duyuyordu." dedi.

İslâmı iyi bilmek ve iyi anlamak gerektiğinin şart olduğunu da ifade eden Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, İslâm'ın dünyayı medenileştirdiğini, dünyaya fikir, ilim, nur saçtığını, fakat bugün Müslümanların İslâm'ı anlamaktan ve yaşamaktan uzak olduklarını söyledi. Mehmet Akif'in de zamanında bunun ızdırabını yaşadığını sözlerine ekleyen Bolay, Akif'in kendi emelinin, esas İslâm'ı uyandırmak olduğunu, gayet açık bir şekilde, muhtelif yerlerde, defalarca söylediğini belir-

terek Akif'in şu mısralarını okudu.

"Müslümanlık nerede, bizden geçmiş insanlık bile,

Âlem aldatmaksa maksat, aldanan yok nafile.

Kaç hakiki Müslüman gördümse hep makberdedir,

Müslümanlık, bilmem ama, galiba göklerde dir."

Mehmet Akif'in, problemleri ortaya koyarken, insanın bilgi sahibi olmasını arzu ettiğini söyleyen Bolay "Akif insanın bilim sahibi olmasını istiyor, ahlaklı olmasını istiyor, ailenin bozulmasını istiyor. Bugün, aynı problemler vardır. Mesela

"Her şeyi yıktık gayesiz bir hırs ile;

Yıkmadık bir şey bıraktık, sade bir şey aile"

diyor. Hatta, gayet ağır söylüyor, ailede inkılab yapılmasının doğuracağı felaketlere işaret ediyor.

"Aili bir inkılap olsun diyen meyus olur,

Başka hiçbir şey kazanmaz, sa-

de bir deydus olur."

Bu aile hayatında aşırı değişiklik istemenin nerelere kadar götüreceğini ifade babında böyle diyor." dedi

Akif'in Ahlâk meselesi üzerinde de çok durduğuna işaret eden Bolay, bunu da Akif'in şu mısralarıyla anlattı:

"Ne irfandır veren ahlâka yükseklik ne vicdandır,

Fazilet hissi insanlarda Allah korkusundandır."

Prof.Dr. Süleyman Hayri Bolay, Mehmet Akif Ersoy'un vatan sevgisi üzerinde de durarak, vatani bölmek isteyen ve hürriyet adı altında etnik ayrımcılık yapanlara şiddetle karşı çıktığını vurgulayarak bunu Akif'in şu mısralarıyla dile getirdi.

"Sen ben desin efrad aradan vahdeti kaldır,

Milletler için yıkılmak, işte o zamandır." diyor. Yahut,

"Vatanın takati yoktur yeniden ihmale,

Doludizgin gidiyor baksana izmihlâle.

Ey cemaat uyuşun, elverir artık uyku,

Yok mu sizlerde vatan namına bir duygu?"

"Hem vatan gitti mi, size yoktur bir başka vatan,

Çünkü mirasyedi sail kovulur her kapıdan."

O dönemde bir çok yanlış anlaşılmalardan dolayı ülkenin zor duruma düştüğünü vurgulayan Hayri Bolay, Mehmet Akif'in bu durum karşısındaki takındığı tavır ve düşüncelerini de şu şekilde dile getirdi. "Mehmet Akif'e göre, yeis içine düştük, ümitsizlik içerisine düştük. Onun en çok üzerinde durduğu, insanları uyandırmaya çalıştığı, cehalet ve yeistir; yani, ümitsizliği ortadan kaldırmak. Tabii, bir de tevekkülün yanlış anlaşılması. Bunlar hallolduğu zaman, birçok problemler hallolacaktır. Ama, Batı'nın tekniğini ve ilmini de almadan bir yere gitmek mümkün değildir. Çünkü teknoloji demek, modernleşme ve güç, kuvvet kazanma demektir.

"Alınız ilmini garbın, alınız sanatını,

Veriniz hem de mesainize son süratini.

Çünkü mümkün değil artık yaşamak bunlarsız."

Mehmet Akif'in, teknolojiyi, zamanın ilimlerini çok iyi takip ettiğini ve bunu da eserlerinde anlattığını belirten Bolay, ancak o devrin insanların Akif'i iyi anlayamadıklarından da şikayetçi oldu.

Mehmet Akif'in, veteriner olması dolayısıyla müspet ilimlere de aşina olduğuna dikkat çeken Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay, "O'nun Fransızcası çok iyi idi. Meclisin kapısında, ayakta, en ağır makaleleri bile hemen tercüme edebilecek kadar Fransızca'ya vâkıftı. Çeşitli sahalardaki gelişmeleri takip ederdi. 1919'da, Türkiye'de atom bombası araştırmaları ile ilgilenen bir başka edebiyatçı, bir şair, hatta bir ilim adamı var mıydı bilmiyorum. Ben tahmin etmiyorum. Ama, Mehmet Akif atom enerjisinin dünyanın çehresini değiştireceğini o gün haber vermiştir. Diğerlerinden farklı tarafı ve özelliği de, buradadır Mehmet Akif'in. Biz, bugünkü ilmin bile bigânesiyiz diyor; ki, doğrudur." dedi.

Mehmet Akif'i bugünün sosyal

problemlerine o zamandan ışık tutabilen bir kimse olarak görmenin yanlış olmayacağına işaret eden Bolay, Mehmet Akif'in, gecesini gündüzüne katıp çalışan ve kendisini milletin ve İslâm dünyasının dertleriyle dertli gören bir insan olduğunu söyledi.

Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay tebliğinin sonunda geleceğimize ışık tutmuş, yüreği vatan ve millet sevgisiyle yanıp tutuşan, kendisini millete adanmış Mehmet Akif için şunları söyledi; "Akif, ömrünü bu millete adanmış bir insandır. Onu, o büyüklüğü içerisinde, fikirleriyle, tefekkürüyle, şairliğiyle, bütünüyle görüp yeni nesillere tanıtmak ve onun çözümlerinden bugünün ve yarının insanlarına yeni çözümler getirebilmek lazımdır. O yönüyle de, Akif daima yenidir. Ben, şahsen, ortaokul sıralarından beri Akif'i okurum. Her okuyuşumda da yeni mânâlar kazanıyorum, yeni şeyler görüyorum. O da, Akif'in herhalde samimiyetinden ve derinliğinden, "Şarkı" ve "Garbı" kucaklayabilmesindendir."

Yüzölçümü	: 3355 km ²
Nüfusu	: 198.215 (1996)
İdare Şekli	: Cumhuriyet
Başkenti	: Lefkoşa (Türk kesimi 38.000)
Önemli şehirleri	: Gazimagosa (60.000) Girne (7.000)
Dili	: Türkçe
Dini	: İslâmiyet

Coğrafi ve Genel Durum

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (K.K.T.C.) Kıbrıs adasının kuzey bölümünde yer alır. Güneyinde Kıbrıs Rum kesimi bulunur. K.K.T.C.'nin

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti

batı, doğu ve kuzeyi Akdeniz ile çevrilidir.

K.K.T.C., yüzey şekilleri açısından iki bölüme ayrılır. Bunlar kuzeyde kıyıya paralel uzanan Beşparmak Dağları ile güneyde Meserya Ovası (İç Ova)'dır.

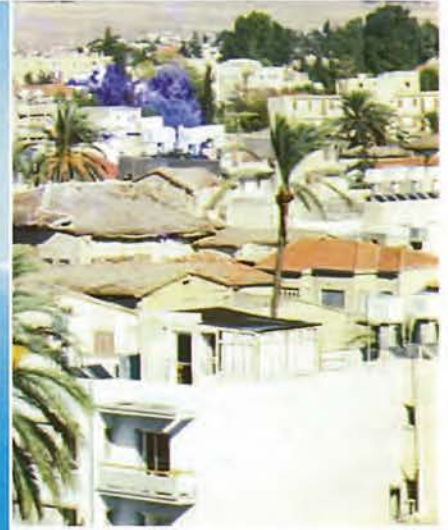
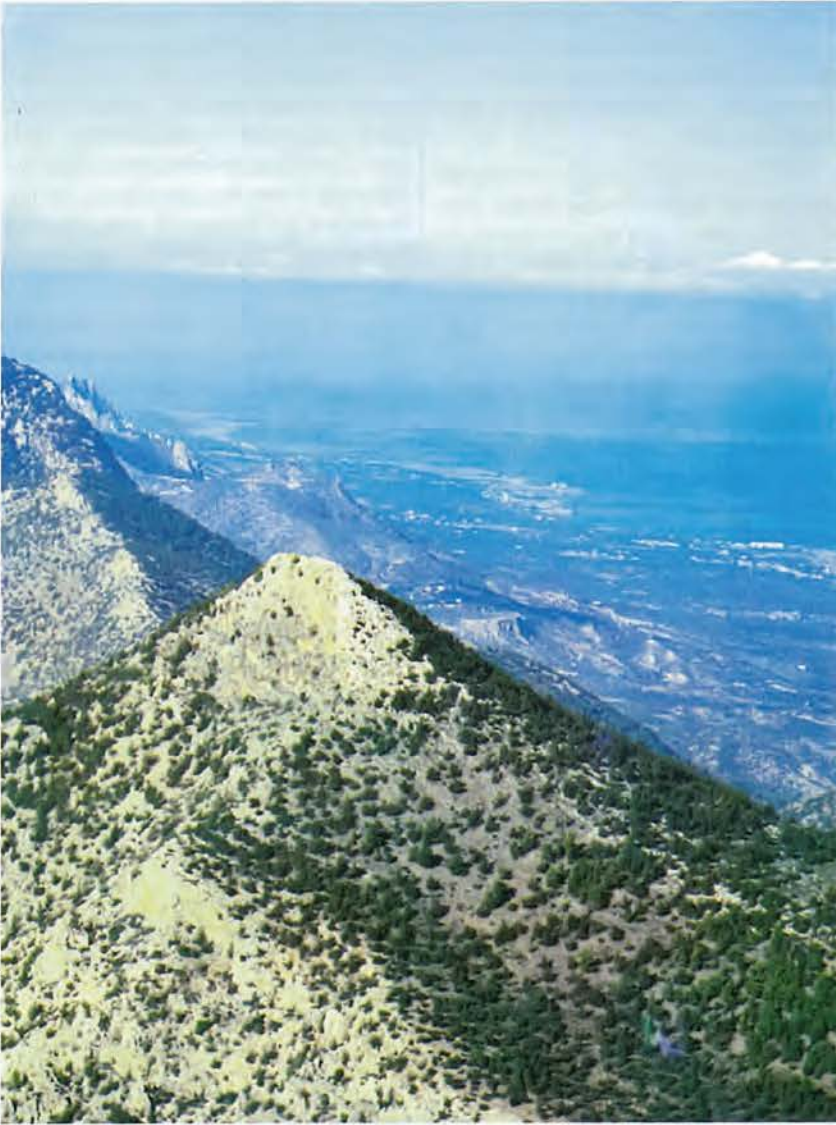
Beşparmak dağları batıda Korum burnundan doğuya doğru Karpas yarımadasındaki Zafer burnuna kadar uzanır. Batıdan doğuya yükseltisi azalan Beşparmak dağlarının en yüksek doruğu 1024 m. olması rağmen dik yamaçları sebebiyle geçit vermeyen bir yapıya sahiptir. Sıra dağların arasındaki derin boğazlardan birkaçı vasıtasıyla iç kesimlerle ulaşım sağlanır.

Güneyde yer alan İç ova (Meserya ovası), yarı kurak bir görünüm arzeder. Ovanın sulanabilen kesimlerinde verimli tarım alanları yer almaktadır.

K.K.T.C.'de Akdeniz iklimi hâkimdir. Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır. Yağışlar daha çok kuzey kıyıları ile Beşparmak dağlarında yoğunlaşır. Girne'de yıllık yağış miktarı 550 mm. iken, güneyde Magoşa'da bu miktar 441 mm.'ye düşer.

K.K.T.C., bitki örtüsü açısından fakir bir ülkedir. Beşparmak dağlarında seyrek bir orman örtüsü ve maki toplulukları bulunur. Güzel-yurt ve Lefke civarında bulunan narenciye bahçeleri en yoğun yeşil alanları oluşturmaktadır.

K.K.T.C.'de mevcut akarsular kıy-
sın yağışlarla canlanan, yazın kuru-
yan devamsız derelerdir. Bu sebeple
içme suyu ve sulamada yer altı sula-

rından faydalanılır. Ülkede su sıkın-
tısı önemli bir problemdir.

K.K.T.C., nüfus artışı olmayan bir
ülkedir. Nüfusun önemli bir kısmı İç

ovada yerleşmiştir. Toplam nüfusun
%60'ı ise Girne, Lefkoşa ve Gazima-
gosa'da oturmaktadır.

K.K.T.Cumhuriyeti bir tarım ülke-
sidir. İç ovada yürütülen tarımsal fa-
aliyetlerde en önemli sorun sulama-
dır. Sulama tesislerinin geliştirilmesi
konusunda son yıllarda önemli ça-
lışmalar yapılmıştır. En önemli tarım
ürünleri sebze, turunçgiller ve
üzümdür. Ülkenin ihracatının %
70'ini turunçgil satışı oluşturur.

Maden yataklarından yoksun olan
K.K.T.C'de sanayi gelişmemiştir.
Mevcut sanayi iç tüketime yönelik
gıda, tütün işleme gibi tesislerdir.
Ülkenin en önemli gelir kaynakların-
dan birisi turizmdir. Son yıllarda
önemli sayıda turist ziyaret ettiği
K.K.T.C'de turizm gelecekte en
önemli bir sektör olma özelliği kaza-
nacaktır.

K.K.T.C.'nin dış ticareti açık ver-
mektedir. Dış ticaret açığı, turizm
gelirleri ve büyük oranda Türki-
ye'nin yardımları ile kapatılmakta-
dır.

Ihracatının büyük bir bölümünü
AT ülkeleriyle yapan K.K.T.C., ithala-
tının % 75'ini ise Türkiye'den yapar.

K.K.T.C, Türkiye'ye içki, sigara,
ham deri vb. satmakta, Türkiye'den
başta hububat, kömür, petrol ve çe-
şitli makinelerle ulaşım araçları ithal
etmektedir.

Ekonomi

- 1996 yılı enflasyonu % 87.5
- 1996 yılında 245 milyon dolarlık ithalat, 66.5 milyon dolarlık ihracat yapıldı.
- Dış ticaret açığı yüksek boyutlarda.
- 1996 yılı büyüme oranı 0 (sıfır) oldu.
- İşsizlik oranı % 1.1
- Okuryazar oranı % 100
- 17 bin kişi tarım sektöründe, 16.500 kişi kamu personeli (Toplam istihdam 76 bin kişi)
- Nüfus (15 Aralık, 1996 sayımı itibarı ile) 198. 215 kişi olarak belirlendi.
- Kişi başına düşen yıllık gelir 4.100 \$,

Rumların aşırı boyutlarda silahlanmaları, özellikle Rusya'dan aldıkları uzun menzilli S-300 füzeleri ile artan gerginlikle birlikte K.K.T.C. siyasi gelişmelere paralel olarak ekonomik açıdan terkedilmişliğin acısını çekmektedir. Acıların nedeni Rumların, Türklerin en doğal haklarını gasbetmeleri, ambargo uygulamaları ve Ada'daki Türk varlığını sona erdirmeye planlarından kaynaklanmaktadır.

Rumların 1963 yılında Ada'yı Yunanistan'la birleştirmek (ENOSIS) amacı ile başlattıkları ve 1960 ortaklık cumhuriyetini yıkan saldırıları ve katliamları sonucunda devlet yönetiminden dışlanan ve ekonomik faaliyetlerden kopartılan ve göçe zorlanan Kıbrıs Türkleri ekonomik çöküntü içine girmiştir. Bu fakirleşme dönemi (% 18 den % 5'e düşen) 1974 Barış Harekatına dek sürmüştür. 1974 itibarı ile özgürlüğün kazanılması ile makro düzeyde ekonomik imkanlar doğmuştur.

Bugün Güney Kıbrıs'ta fert başına düşen millî gelir 14 bin Dolar olarak belirtilmekte, ancak bu yüksek rakama, Kıbrıs Türklerinden gaspettikleri haklarla ulaştıkları göz ardı edilmektedir. Rumlar "Kıbrıs Cumhuriyeti" adı altında 1974-1992 yılları arasında 3 milyar 100 milyon Doları aşan dış yardım almış ve Kıbrıs Türklerinin de hakkı olan bu yardımları Güney Kıbrıs Rum Yönetimi (GKRY) tek yanlı olarak kullanmış ve ekonomik açıdan büyük gelişme

kaydetmiştir. GKRY'nin uluslararası arenada yarattığı siyasal ve ekonomik ambargolara rağmen K.K.T.C. önemli bir ekonomik gelişme gerçekleştirmiştir.

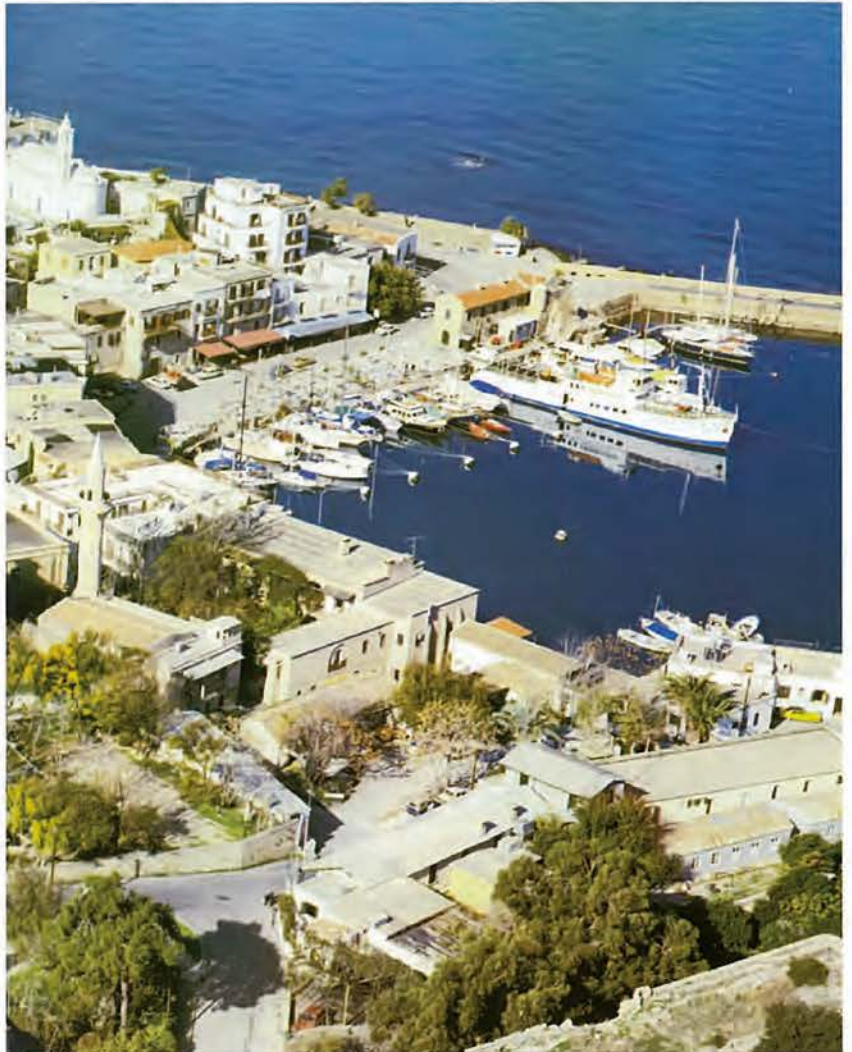
GKRY'nin 1992 yılında yapmış oldukları tek yanlı Avrupa Birliği üyelik başvuruları, ada'da görüşmeler ve anlaşmalar yolu ile varılması öngörülen bir çözümden yana olmadıklarını ispat etmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri tarafından aynı dönemlerde ortaya atılan güven yaratıcı önlemler paketi böylece geçersiz kalıyor. Tek hedefleri Ada'nın tümüne hakim olup, Türk askerlerini ve Türkiye'nin 1960 Kıbrıs Uluslararası anlaşmalardan doğan Garantörlük hakkını ortadan kaldırmaktır.

K.K.T.C.'nde Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1993-1997) gündemde bulunmaktadır.

Amaç: Liberal ekonomik sistemi geliştirmek, büyüme hızını artırmak, harcamaları kısıtlamak, yatırımları teşvik ederek öncelik verilen servislerin büyümesini hızlandırmak, ihracata yönelik ürünlerin artırılması dolayısıyla ihracatın artırılması hedeflenmektedir. Finans ve sosyal servisler sektörünün geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kamu yararına yapılan yardımlar T.C. tarafından gerçekleştirilmektedir. (Yol yapımı, limanlar, su kanalları, elektrik santrali yapımları vs.)

Yüksek enflasyon %100'e yakındır. İşsizlik oranı ise yaklaşık % 1 oranındadır. Servis sektöründeki iş gücü azalmakta olduğundan produktivitede düşüş olmuştur. K.K.T.C.'nin bütçe geliri vergilerden ve T.C.'nin yaptığı yardımlardan oluşmaktadır. İhracat geliri 1993 de

ithalatın % 15'ini karşılayabilmektedir. 60 ülke ile ticaret ilişkisi bulunmaktaydı, ABAD kararı ile bu rakam gerilemiştir. Ticaret Türkiye üzerinden yapılmaktadır. Sanayi ve tarım malları ihracatı oluşturmaktadır.

Bütçe ödeme açığı 1988 itibarıyla 8.8 m.\$ iken 1993 de 1m. \$ olmuştur, bunun sebebi 1993 de yaşanan turizm patlamasından ibarettir.

Dış ticaret açığı 1988 de 165.7 m. \$ iken 1993 de 309.4 m.\$ 'a ulaşmıştır.

En önemli gelir sektörü Turizmdir. 1975 de yatak kapasitesi 2.952 iken 1993 de 7.462'ye ulaşmıştır. Şu anda K.K.T.C.'ne hiç yatırım bulunmamaktadır.

Tekstil ve Tarıma dayalı olan K.K.T.C. ekonomisinin 1994 Gayri Safi Millî Hasılası 554.3 milyon Dolar, 1995 de ise 706.7 milyon Dolar olarak belirlenmiştir.

İnsan başına düşen gelir 1994 de 3093 Dolar, 1995 de 3896.8 Dolar'dır.

Tarihi

Tarihinin hiçbir devrinde, Kıbrıs adası Yunan idaresinde olmamıştır. Bu tarihi gerçek, 1907 yılında Kıbrıs'ı ziyaret etmiş bulunan Winston

Churchill'in, Rumların adanın Yunanistan'a ilhak edilmesini talep etmeleri üzerine, Kıbrıs'ın hiçbir zaman, hiçbir şekilde Yunanistan ile ilgisi bulunmadığını söylemiş olması ile de tarihe tescil edilmiştir.

Osmanlılar'ın Kıbrıs'ı fethinden önce, Akdeniz'e hâkim olan devletlerin idaresine girmiş bulunan adanın Ortodoks halkı, Katolik Venedik idaresinde çok baskı altında tutulmuş, hatta Ortodoks Başpiskopos makamından alınarak, bir köye sürgün edilmişti. Bu ağır şartlardan ancak Osmanlı'nın âdil idaresi altında kurtulacaklarına inanmış bulunan Başpiskopos, İçel beyi aracılığı ile Padişah'a müracaat etmiş ve Kıbrıs'ın fethedilmesini arzemiştir. Bu müracaat, Kıbrıs'ın fethini çabuklaştırmıştır.

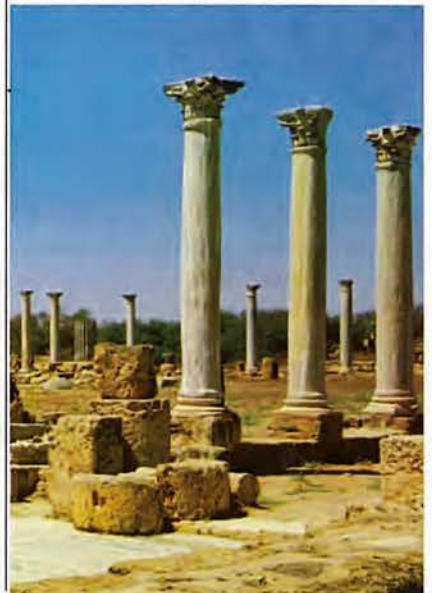
1570-1571 yılları arasında, 50 bin şehit verilerek Kıbrıs Osmanlılar tarafından fethedilmiştir. Ortodoks Rumlar, sefer sırasında, Osmanlı ordusuna yardım etmişlerdir. Hatta St. Mark'ın saraydaki bayrağını indirip yerine osmanlı bayrağını da bir Rum çekmiştir.

Kıbrıs'ın fethini müteakip, Kıbrıs'ta nüfus sayımı yapılmış, adada 150 bin yerli halkın ve 30 bin Türk askerinin mevcut olduğu tesbit edilmiştir. Bunun üzerine adanın iskânı

için, zamanın usûllerine göre "sürgün" hükmü çıkarılarak, bütün malzeme ve teçhizatı ile Kıbrıs'a 5720 hane halkı yollanmıştır. Kıbrıslı Türkler'in ecdadı işte bu göçmenler ve adada kalan Türk askerleridir.

Doğu Akdeniz'de mühim bir yer işgal eden Kıbrıs'ın, Türkler tarafından fethi, Hristiyan âleminde iyi karşılanmamıştır. Bundan dolayı adanın Türkler'den geri alınması için, Hristiyan halkı tahrik etmek üzere, Kıbrıs'a başta Rusya olmak üzere Fransa tarafından da misyonerler gönderilmiştir. Telkinler 30 yılda tesirini göstermiş ve 1600 yılında Ortodoks Başpiskopos, Avoy Dükü Şarl Emanuel'e müracaat ederek, "Noel Gececi" adadaki bütün Türkler uykuda iken, Rumlar tarafından baskın yapılarak, katledilmesini ve Dük'ün adaya asker çıkararak, Osmanlılar'dan geri almasını teklif etmiştir. Dük böyle bir cesareti kendinde görmemiş ve teklifi reddetmiştir. 1664 yılında Başpiskopos Nikefor'un aynı mealde bir teklifi Venedik Doge'ne teklif etmiş ama netice alamamıştır. Kıbrıs Ortodoks kilisesinin, Kıbrıs'ta yaşayan Türkleri bir gecede katledecek, Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etme gayesi 1600 yılından beri hiçbir zaman değişmemiş, nihayet günümüze AKRITAS - Türkleri İmha Planı şeklinde formüle edilmiştir.

Osmanlı devletinin 19. yy. da bir sıra mağlûbiyete uğramış olması neticesinde 1878 yılında, Rus orduları

Yeşilköye kadar gelmişlerdi. Rusya'nın Boğazlar'a yaklaşmasını, menfaatlarına uygun bulmamış olan İngiltere'yi harekete geçirmiştir. İngiltere sözde Osmanlı devletinin yararına düşünmüş olarak, Osmanlı devleti ile temasa geçmiştir. Bu durum da bazı şartlarla Kıbrıs'ın geçici olarak İngiltere'ye verilmesi kabul edildi. İngilizler 1878 yılında Kıbrıs'ı geçici olarak devralınca, ilk iş olarak idari düzenlemeye girişmiştir. Bu sırada genel olarak, yönetimde görev almış bulunan Türk memurlar işlerinden uzaklaştırılmış, yerlerine Rumlar atanmıştır. Bu durum Türkler'i sıkıntılara sokmuştur. Neticede Türk nüfus azalmıştır. Rumlar imtiyazlı duruma gelmiş olunca, bu defa da Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhak edilmesine yönelik faaliyetlerini artmışlardır.

Türkiye'nin, Birinci Dünya Savaşı'nda Almanlar safında savaşa girmesi üzerine İngiltere 5 Kasım 1914 tarihinde Kıbrıs'ı tek taraflı olarak İngiltere'ye ilhak etmiştir. Osmanlı devleti bu ilhakı sadece protesto etmiştir.

Yunanistan, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı meselesinin müzakere edilmesini 1954 martından itibaren, İngiltere'den talep etmiştir. Fakat reddedilmiştir. Yunanistan ne BM'den ne de İngiltere'den arzusuna uygun bir karar alamayınca, Makarios'un telkinlerine uyarak, meseleyi silah zoru ile halletmek yoluna girmiş, EOKA adlı tedhiş örgütünü kurmuş ve 7 Mart 1953 tarihinde Atina'da "Her ne pahasına olursa olsun İLHAKI gerçekleştirilmek" için EOKA andı içilmiştir. Barış yolu ile bir netice alamamış bulunan Rum-Yunan ikilisi, 1 Nisan 1955 günü, EOKA teröristlerini harekete geçirmiştir.

Türk halkı da canlarını ve mallarını korumak ve savunmalarını sağlamak için teşkilatlanmak ihtiyacını duymuşlar ve 1 Ağustos 1958'de Türk Mukavemet Teşkilatı "TMT"i kurmuşlardır. Ancak bu teşkilat, EOKA ile kıyaslandığı takdirde, zayıf durumda idi, bundan dolayı 1955-1958 yılları arasında bütün adada Türkler EOKA'nın hedefi olmuş, yüzlerce Türk öldürülmüş, yaralanmış, 33 köyde evleri tahrip edilmiş olan 6000 Türk, mülteci duruma

düşmüştür. Buna rağmen Türk halkı kendisini savunmaktan vazgeçmemiş, en kötü şartlar altında direnişini sürdürmüştür. Kıbrıs Türk'ü 11 Şubat 1959 günü imzalanmış bulunan Zürih ve arkasından 19 Şubat tarihinde imzalanmış olan Londra Andlaşmaları ile Bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin, eşit statülü kurucu ortağı olmuştur.

Zürih ve Londra Andlaşmalarında yeralan esaslara göre, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası, Garanti ve İttifak Andlaşmaları hazırlanmış ve Kıbrıs Cumhuriyeti 15/16 Ağustos 1960 gece yarısında imzalanarak Cumhuriyet resmen ilân edilmiştir. 16 Ağustos 1960 günü 650 kişilik Türk ve 950 kişilik Yunan Alayları Mago-sa'da karaya ayak basmışlardır.

Kıbrıs Cumhuriyeti Kıbrıs Türk ve Rum halkının eşit statülü, kurucu ortak olarak kurduğu bir cumhuriyet olmuştur.

Ancak Makarios anayasanın tanınmadığını ilân etmiş, fakat TBMM tarafından Kıbrıs meselesinin Makarios'un arzusuna göre halledilmeyeceği ve Kıbrıslı Türkler'in Makarios'un insafına terk edilmeyeceği ifade edilmiştir. Bu ikazlara rağmen, Makarios, tatbik kabiliyeti olmadığı yolundaki tezine dayanarak, Kıbrıs Anayasasına tadil etmek yolundaki tutumundan vazgeçmemiş ve Kıbrıs'taki İngiliz Yüksek Komiserinin yardımı ile, anayasaya 13 maddelik tadil tekliflerini hazırlamıştır. Tadil Teklifleri, veto hakkı dahil, Türklere tanınmış olan bütün hakları kaldırıyor ve Türkleri bir azınlık olarak kabul oluyordu.

Kıbrıs Türk liderliği derhal ve Türkiye ise 6 Aralık 1963 günü teklifleri reddetmiştir.

Türkiye'nin 13 maddelik Tadil Tekliflerini reddetmesinden 15 gün sonra, 21 Aralık 1963 günü İnönü köyündeki savunmasız Türkleri öldürmüş olan EOKA'cılara karşı Milletlerarası Camiadan tepki görmemiş olan Rum-Yunan ikilisi, 23 Aralık 1963 günü Lefkoşa'daki Türk halkını AKRİTAS Planına göre 8 saatte imha etmek için, Grivas komutasında EOKA'cılar ile Kıbrıs'taki Yunan alayına mensup askerleri harekete geçirmiştir. Radyo, TV ve PTT Makarios'un kontrolünde bulunduğundan ve T.C. Büyükelçiliğinin dahi telefon irtibatı kesilmiş olduğundan, Türk halkının sesini dünyaya duyurması mümkün olmamıştır. Bir din adamı olan Makarios, bu katliamı dünyaya: "Türkler isyan etti, tenkil harekâtı başlamıştır" şeklinde açıklamaktan çekinmemiştir. İnsanlık tarihine kara bir sayfa olarak geçmiş bulunan Kanlı-Noel olaylarında 3 gün süren bu katliamda Türkler 92 şehit, 475 yaralı ve pekçok kayıp vermiştir. 103 köy yıkılmış, 30 bin Türk göçmen olmuş, fakat insan hakları savunucusu hiçbir kişi veya Milletlerarası Camiadan ilgi gösterilmemiştir. 25 Aralık 1963 günü Türk jetlerinin Lefkoşa semalarında ihtar uçuşu yapmaları üzerine, Makarios ateş kesmiştir. Fakat 26 Aralık 1963 günü Ayvasıl'da bulunan savunmasız Türkleri toplatmış ve köyün dışına çıkartmış, kendilerine kazdırtmış bulunan çukurun başında hepsini kurşuna dizdirerek katletti ve çukura attırmıştır. Avrupa Konseyi üyesi ve Yunan tarihinin varisi olduğunu iddia eden bir Cumhurbaşkanı'nın emri ile bu katliamlar gerçekleşmiş olmasına rağmen, Makarios, bu cinayetlerin hesabını Milletlerarası Genocide Andlaşması hükümleri-

ne göre vermemiş ve Kıbrıs Türk halkının feryatlarına hiçbir kişiden veya kuruluştan ses çıkmamıştır. Kıbrıs Anayasa Mahkemesi müstafi Başkanı Alman Prof.Dr. E. Forsthoff bu gecikmeleri işitince, 30 Aralık 1963 günü UPI muhabirine verdiği demeçte: "Meydana gelen bu olaylara Makarios'un Türk toplumunun haklarını yoketmeyi istemesi sebep olmuştur. Fakat bu kadar vahşi bir taarruz olacağını tahmin etmezdim" demiştir.

Kanlı-Noel olayları, Türk tarafının can ve mal güvenliğinin bulunmadığını açıkça ortaya çıkarmıştır. Dr. Küçük ile Makarios'un müşterek talebi üzerine, İngiliz askerleri 29 Aralık 1963 günü Lefkoşa'da "Yeşil-Hat"ta girmişler, böylece Kıbrıs'ın kuzey ve güney olarak fiilen ayrılmasına başlanmıştır. Bu bölünmeye sebep Rum-Yunan ikilisi. Bölünmenin Türk Barış Harekâtı ile ilgisi yoktur.

BM'nin 4 Mart 1964 günkü kararı ile Kıbrıs'a BM Barış Gücü yollanmış ve 27 Mart 1964 günü İngiliz askerlerinin yerini almıştır. Bu gün de bu göreve devam etmektedirler.

Kanlı-Noel olaylarından sonra, Makarios 1 Ocak 1964 günü yaptığı basın toplantısında, Zürih ve Londra andlaşmalarını feshettiğini açıklamıştır.

Silah zoru ile hükümeti tamamen eline almış olan Makarios, Türklerin bütün haklarını gaspetmiştir. Böylece Bakanlar Kurulu ve Temsilciler Meclisi tamamen Rumlar'dan teşekkül etmiş Türk memurlar da görevlerine gidememiştir. Bunun tabii bir neticesi olarak "Gayrimeşru Kıbrıs Rum Yönetimi" oraya çıkmıştır.

Makarios 1 Ocak 1964 tarihinden itibaren, Türk tarafından devlet bütçesinden vermek zorunda olduğu % 30 ödeneği kesmiş ve Rumlar'a düşük faizli kredi vererek kalkınmalarını sağlamıştır. Milletlerarası kuruluşlardan aldığı yardımlardan, Türk tarafına pay vermemiş ve Türkler'e hizmet götürmemiştir. Hatta hayatını Türkiye'nin yolladığı dövizlerle idame ettirmeğe çalışan Türk halkından vergi almış, Kızılây'ın hibe olarak Türkler'e gönderdiği yiyecek

maddelerinden bile vergi almaktan çekinmemiştir.

Makarios BM'den istediği kararı çıkarmayınca adanın çeşitli bölgelerindeki savunmasız Türkler'e karşı saldırılara girişmiştir. 14 Şubat 1964'de Limasol'da, 9 Mart 1964'de Bafta, 19 Mart 1964'de Gaziveren'de Türkler'e tecavüz edilmiştir. Bu durum karşısında Türkiye müdahale etmek istemiş, ancak ABD Başkanı Johnson'un 5 Haziran 1964 tarihli mektubu ile, Türkiye'nin müdahalesi önlenmiştir.

Rum-Yunan ikilisi ABD'nin bu tutumundan cesaret almış ve daha büyük çaplı saldırılara geçerek, Türk halkını teslim olmaya zorlamayı kararlaştırmıştı. 6-9 Ağustos 1964 tarihinde, General Grivas komutasındaki Rum-Yunan askerleri Erenköy'e karşı karadan ve denizden büyük bir saldırıya geçmiştir. Türk tarafının bütün ikazlarına rağmen, BM Barış Gücü Komutanı General Timaya, hiçbir tedbir almamıştır. Bir avuç üniversite öğrencisi ve Erenköylü Türk, bu saldırıya karşı insan üstü bir gayretle direnmiş ve 9 Ağustos 1964 günü Türk jetlerinin müdahalesi neticesinde ateşkes sağlanmıştır.

Makarios, Erenköy saldırısından dolayı, dünya kamuoyundan tepki

görmemiş olmasından ve hele BM Barış Gücünün seyirci kalmasından cesaret almış ve 15 Kasım 1967 tarihinde, General Grivas komutasında Rum askerleri ve Yunan tümeni mensuplarını Geçitkale ve Boğaziçi köylerindeki Türk halkını imha etmek üzere saldırmıştır. Bu saldırı sırasında saldırgan Rum ve Yunan askerleri, BM Barış Gücü askerlerinin telsizlerini kırarak kadar ileri gitmişlerdir.

Kadın, erkek, çocuk demeden herkesi öldürmüşler ve 80 yaşındaki köy imamının üzerine gazyağı dökeerek yakmışlardır.

Bu saldırı karşısında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, Garanti Andlaşmasının IV. maddesinin verdiği yetkiye dayanak, Müdahale hakkını kullanmak için TBMM'den yetki almış ve Türk Silahlı Kuvvetlerini güneye intikal ettirmiştir. Ancak ABD cumhurbaşkanı Johnson, bu defa da dışişleri bakanı Cyrus Vance'i "Özel Temsilci" olarak görevlendirmiştir. Vance, Ankara-Lefkoşa-Atina arasında mekik diplomasisi yapmış ve Türkiye'nin şartlarını kabul ettirmiş ve çıkarmayı önlemiştir. Meseleye barışçı bir çözüm bulunması için "İkili Görüşmeler" yapılmasında mutabakata varılmıştır.

İkili görüşmeler 3 Haziran 1968 tarihinde Beyrut'ta başlamış ve sonra 20 Ekim 1971 günü Lefkoşa'da görüşmelere devam edilmiştir. Türk tarafı ENOSIS'i önlemeğe ve cumhuriyetin garanti edilmesine çalışmıştır. ancak Makarios, böyle bir formülü reddetmiş ve Rum halkına yaptığı konuşmalarda daima ENOSIS'ten söz etmiştir. İşte bundan dolayı değişik tarihlerde, çeşitli yerlerde ve değişik düzeydeki heyetler arasında yapılmış bulunan İkili Görüşmeler'den bir sonuç alınamamıştır.

Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakı için yapılmış olan girişimler ve tertiplenmiş bulunan saldırılar, Türk halkının göstermiş olduğu direniş ve Garantör Devlet olan Türkiye'nin kararlı tutumu karşısında başarıya ulaşamamıştır.

15 Temmuz 1974 günü Yunanlı subaylar Makarios'a karşı EOKA-B teröristleri ile darbe yapmışlardır.

Darbe neticesinde Makarios İngilizlere sığınmıştır. Darbeden sonra cumhurbaşkanlığı koltuğuna oturmuş bulunan ve "İnsan kasabı" diye ün salmış olan Nikos Sampson Kıbrıs Helen Cumhuriyeti'ni ilân etmiştir. Bu ise adı söylenmemiş ENOSIS idi. Bu da Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'na aykırı olduğu için "Gayrimeşru" bir devlet olmuştur.

Nikos Sampson'un cumhurbaşkanı olması ve Makarios'un 19 Temmuz 1974 günü Güvenlik Konseyi'ndeki konuşması, Kıbrıs Türkleri'ni imha edilmek tehlikesi içinde bulunduğunu ve Türkiye'nin müdahale etmek zorunda olduğunu açığa çıkarmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Anayasa'nın ayrılmaz bir parçası olan Garanti Andlaşmasının dördüncü maddesi hükmüne göre, müdahale yetkisini tek taraflı olarak kullanmış ve 20 Temmuz 1974 günü Kıbrıs Türk Barış Harekâtı'nı başlatmıştır. 20-22 Temmuz 1974 günleri arasında, Türk Silahlı Kuvvetleri Kıbrıs'ta küçük bir sahanın kontrolünü eline geçirmiştir. Türkiye'nin bu müdahalesinin yasal olduğunu Atina Yüksek Mahkemesi 21 Mart 1979 günü aldığı 2658 sayılı kararı ile tescil etmiştir. Bu vaziyet karşısında N. Sampson iktidardan uzaklaştırılmış ve Yunan Cuntası da yıkılmıştır. Böylece Yunanistan'a demok-rasi, Kıbrıs'ın tamamına barış, huzur ve sükun gelmiştir.

Güvenlik Konseyi'nin kararına uyarak 22 Temmuz 1974 günü saat 17.00 de ateş kesilmiştir. Türk tarafı ateşkese uymuş, fakat Rum-Yunan ikilisi, daha önce hazırlanmış bulunan Türkleri Imha AFRODİT VE IFESTOS Planlarına göre, ağır silahlarla birçok Türk köyüne saldırmış, bazı köyleri işgal etmiş, pekçok Türk'ü esir almıştır.

25 Temmuz 1974'de başlayan görüşmelerle taraflar arasında büyük görüş ayrılıkları olduğu ve görüşmelerin zaman zaman kesilme tehlikesi ile karşılaşmış olmasına rağmen, görüşmeler sürdürülmüş ve 30 Temmuz 1974 günü, Türkiye'nin taleplerinin büyük bir kısmının taraflarca kabul edilmesi neticesinde bir protokol imzalanmıştır. Türkiye "Kıbrıs

Türk Barış Harekâtı'nın hukukî temellerini, bu protokol ile sağlam bir temele oturtmuştur. Kıbrıs'a yeni bir statü verilmesi için mühim bir adım atılmıştır.

Cenevre Anlaşması Yunanistan tarafından olumlu karşılanmamıştır. Çünkü tam ENOSIS'i gerçekleştireceği sırada yenilgiye uğramıştı. Bu sebepten Rum-Yunan ikilisi andlaşmayı tatbik etmemiştir. Türk askerlerinin ulaşamadığı yerlerdeki Türk köylerine karşı saldırıya geçilmiş, 15 bin Türk mülteci olmuş, 30 kadar Türk köyü Rumlar tarafından işgal edilmiştir. Ayrıca Yunanistan'dan Kıbrıs'a çok sayıda takviye birlikleri, silah ve cephane yola çıkarılmıştır.

8 Ağustos 1974 tarihinde Cenevre'de yapılmış olan ikinci Cenevre toplantısına katılmış bulunan Rauf Denktaş, Rum Yönetimi Lideri ve Temsilcisi Glafkos Klerides'e, Nikos Sampson'dan "Başkanlığı" kimin aldığını sormuş ve Türkler'e karşı işlenmekte olan cinayetlerin durdurulmasını talep etmiştir, fakat hiçbir netice alamamıştır.

İkinci Cenevre toplantısı başarısız kalınca, çok dar bir sahada son derece hassas bir durumda kalmış bulunan ve etrafları Rum-Yunan askerleri tarafından mayınlılamakta olan Türk Kolordusu, bir karşı saldırı ile denize dökülmek için, 14 Ağustos 1974 günü İkinci Türk Barış Harekâtına başlamıştır. 14-16 Ağustos 1974 tarihleri arasında 3 gün sürmüş bulunan bu başarılı harekât neticesinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bugünkü sınırları çizilmiştir.

Türk askerinin ulaşamadığı bölgelerdeki yani Baftaki, Limasol'daki, Larnaka'daki vs.deki Türkler'in katliama tabi tutulmasını yerinde gören Alman gazetesi Die Zeit muhabiri 30 Ağustos 1974 tarihli yazısında "Türkler'in İkinci Barış Harekâtını başlatmakta ne kadar haklı olduklarının delilidir" demiştir.

1974 Kıbrıs Türk Barış Harekâtı neticesinde, çizilmiş bulunan sınırlar içinde kalmış olan Türk kesiminde bir devlet kurulabileceğinden, gerekli hazırlılar yapılmış ve 13 Şubat 1975 tarihinde bağımsız "Kıbrıs

Türk Federe Devleti (KTFD)" resmen ilân edilmiştir.

KTFD Uluslararası Hukuk'a göre yasal bir devlet olmuştur. Federe kelimesinin kullanılmasının maksadı, Kıbrıs Rum Yönetiminin de katılması ile iki bölgeyi iki toplumlu "Kıbrıs Federal Cumhuriyeti"nin gerçekleştirmesini sağlamaktır. Fakat Rum Yunan ikilisi, KTFD'ni tanımamış, kendisini meşru Kıbrıs Hükümeti olarak tanıtmış ve Milletlerarası Camia tarafından prosedüral olarak meşru hükümet muamelesi görmüştür.

Rum-Yunan ikilisi KTFD'ni ortadan kaldırmak için geniş çaplı faaliyete geçmiş ve neticede BM Genel Kurulundan 13 Mayıs 1983 tarihli ve A/37/L (37253 Kıbrıs Meselesi) kararı almışlardır.

Bu karar, KTFD'nin ortadan kaldırılmasını sağlamak için bütün üye devletlerin Rum Yönetimi'ne yardımcı olmasını öngörmüştür. Rum-Yunan ikilisi zafer işareti yaparak ülkelerine dönmüşler, coşkulu gösterilerle karşılanmışlardır.

Rum-Yunan ikilisinin BM Genel Kurulundan almış olduğu 13 Mayıs tarihli karar, bardağı taşıran son damla olmuştur. Bu karar tatbik edilince Kıbrıs Türk Halkı, üniter Kıbrıs Cumhuriyeti içinde Rum-Yunan idaresinin insaf ve merhametine terk edilmiş olacaktı. 1963 Kanlı-Noel olaylarını, Ayvasıl, Muratağa, Atlılar, Sandallar vs. katliamlarını yaşamış bulunan Kıbrıs Türkü'nün, 1974 Kıbrıs Türk Barış Harekâtı'nın getirmiş bulunduğu özgürlüğünü ve bağımsızlığını terk etmesi ve bir azınlık olarak Rum yönetimi altında yaşaması elbette mümkün olamazdı. 2 Ağustos 1975 günü Viyana'da yapılan Denktaş-Klerides Anlaşması'na göre 1975 Ağustos Eylül ayları içinde, BM Barış Gücü nezaretinde kuzeye geçmiş bulunan Türkler dahil olmak üzere, bütün Kıbrıs Türk halkı, Federe Meclis'in 17 Haziran 1983 tarihli kararına dayalı olarak ve 1960 Kıbrıs Anayasası'ndan doğmuş bulunan Self-Determinasyon hakkını, 15 Kasım 1983 günü kullanmış ve Kıbrıs Türk Federe Meclisi üyelerinin ayakta alkışları ve oybirliği ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti resmen ilân edilmiştir.

Bağımsızlık Bildirisi Başkan Rauf Denktaş tarafından Federel Meclis'e okunmuştur.

Ancak Rum-Yunan ikilisi KTFD ilânında olduğu gibi bu defa da KKTC'nin ilânını kabul etmemiş ve geri alınması için BM Güvenlik Konseyi'ne müracaat etmiştir. Güvenlik Konyesinde Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'ın iki bölgesi, iki toplumlu Federal Kıbrıs Cumhuriyetinden yana olduğunu beyan etmesine rağmen Rum-Yunan isteği doğrultusunda 541 (S/16149) sayılı 17 Kasım 1983 tarihli kararı almışlardır. Fakat Türk tarafı kabul etmemiştir.

Türkiye Cumhuriyeti, 15 Kasım 1983 günü Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni resmen tanımıştır. Büyükelçiler karşılıklı olarak 17 Nisan 1984 tarihinde itimadnamelerini takdim etmişlerdir.

Dinî Yapı

Din hizmetleri "Vakıflar İdaresi Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu" yönetimi altında "Din İşleri Dairesi" tarafından yürütülmektedir.

Din hizmetlerinin yürütülmesinde 17'si kadrolu, bir kısmı Cuma Namazı, bir kısmı da 5 vakit namaz kıldırma için anlaşmalı 128 geçici statüde din görevlisi, aynı zamanda da Başkanlığımızca KKTC'deki din görevlisi açığının kapatılması, için gönderilen yaklaşık 55 din görevlisi ile birlikte 200 personel görev yapmaktadır.

KKTC'de din eğitimi veren her hangi bir okul bulunmamaktadır. Ancak, yaz aylarında (Temmuz-Ağustos) KKTC Din İşleri Dairesi'nden alınan müsadde ile ilk ve orta dereceli okul çağındaki çocuklara, T.C. Din Görevlilerince "Din Bilgiler Kursu" düzenlenmektedir. İhtiva işlemleri KKTC Din İşleri Dairesi'nce, Hac Organizesi de Diyanet İşleri Başkanlığı adına Gazimagosa'daki T.C. Din Görevlileri Yöneticiliğine yürütülmektedir.

Orta okullarda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersleri 1 saat T.C. Din Görevlilerince verilmekte olup, lise

kisimlarında ise bu dersler zaman zaman Eğitim Bakanlığının branş dışı öğretmenleri tarafından farklı derslerle doldurulmaktadır.

KKTC'de 12'si Osmanlı eseri, 13'ü 1974 Barış Harekatından sonra yapılmış olanlarla birlikte toplam 202 cami ve mescit bulunmaktadır.

TÜRKİYE DİYANET VAKFI'NIN HİZMETLERİ

- Türkiye Diyanet Vakfı tarafından K.K.T.C. Vakıflar İdaresi Cemiyeti'ne çeşitli muhtevalı 6000 adet yayın gönderilmiştir.

- DİPKARNAZ Belediyesince inşa ettirilen cami için önemli miktarda yardım yapılmıştır.

- Türk Kültür Cemiyeti'nce Lefkoşe'de inşa ettirilen cami ve külliye için 100 milyon TL. yardım yapılmıştır.

- Türk İslâm Kültür Cemiyeti ve Din Görevlileri Yöneticiliği'ne her sayıdan 300 adet Diyanet Aylık Dergisi ve Diyanet Çocuk Dergisi satın alınarak gönderilmektedir.

- K.K.T.C.'de Magosa Yarköy Camii'ne 100 milyon TL, Antalyalılar Camii'ne de 150 milyon TL. gönderilmiştir.

- K.K.T.C.'de görev yapan din görevlileri için 60 cüppe ve sarık gönderilmiştir.

- Türk İslâm Kültür Cemiyeti tarafından Lefkoşe'de inşa ettirilen siteye 100 milyon TL. yardım gönderilmiştir.

- Magosa Zafer Camii inşaatına 250 milyon TL. yardım gönderilmiştir.

- Din Görevlileri Yöneticiliğine muhtelif yayın gönderilmiştir.

- Türkiye Diyanet Vakfı tarafından Girne'de cami inşa ettirilmektedir.

- K.K.T.C. Başbakanlığı'na 100'er adet Kur'an-ı Kerim ve İslâm İlmihali gönderilmiştir.

- Lefkoşe'de inşa edilmekte olan Türk İslâm Kültür Mezkezi'ndeki cami için 100 milyon TL. yardım gönderilmiştir.

- Kutlu Doğum Haftası münasebetiyle değişik yerlerde konferans ve paneller tertip edilmiştir.

Kıbrıs Meselesinde Son Durum*

Rauf R. Denктаş • KKTC Cumhurbaşkanı

Avrupa Birliği'nden (AB) gelen diplomatlar Kıbrıs Türk tarafına "Kıbrıs AB'ne aday ülkelerden biridir ve AB Kıbrıs ile belirli bir tarihte, muhtemelen 1998'in son aylarında üyelik için müzakereye başlayacaktır... bu treni kaçırmayınız" demektedirler.

"Hangi Kıbrıs'tan bahsediyorsunuz?" sorumuza da "biz tek bir Kıbrıs tanıyoruz, o da Kleridis'in temsil ettiği Kıbrıs Cumhuriyeti ve O'nun meşru hükümetidir" cevabını veriyorlar. Aynı anda da "tabiatıyla AB olarak bölünmüş bir Kıbrıs'ın üye olmasını istemiyoruz... Üyelik için görüşmeler başlayınca kadar Kıbrıs'ın birleşeceğini ümit etmekteyiz" diye ekliyorlar. Arkasından AB üyeliği'nin "ekonomisi bozuk olan Kıbrıs Türklerinin ekonomisine yardımcı olacağı" yönünde parlak sözler söylüyorlar.

Hukuk'un üstünlüğünden, uluslararası anlaşmalardan kaynaklanan hak ve yetkilerin, siyasi statünün tek yanlı kararlarla yok edilemeyeceğini kabul ediyor musunuz soruma da, büyük bir heyecanla ve samimiyetle olumlu cevaplar veriyorlar.

Bunun üzerine 1960'da Uluslararası Anlaşmalarla kurulmuş olan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Kıbrıs Türk toplumu ile Rum toplumu arasında bir ortaklık Cumhuriyeti oluşturduğunu, bu anlaşmaların bir Kıbrıs Milleti yaratmadığını, sadece her iki tarafın da kabul ettiği şartlarla bir devlet kurduğunu anlatıyorum.

Derhâl bozuluyorlar. "Geçmişe bakmayınız, geleceğe bakalım" diyorlar.

"Biz bunda varız" diyorum. Ümitleniyorlar. İzah ediyorum: "Geçmişe bakılmıyacaksa, her iki taraf da bunu yapmalıdır. Rum tarafı Kıbrıs mes'lesinin 1974'de başladığını ve bir işgal mes'lesi olduğunu söyledikçe (ve sizler de bunu bir baz olarak aldıkça) biz de 1974'e nasıl geldiğini, niçin geldiğini belgeleri ile anlatıp isbat etmeğe mecburuz, çünkü Kıbrıs meselesi 1963 Aralık ayında Rumların saldırısı ile başlamıştı. Gayeleri Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak yani bizi kolonize etmekti... Eğer, geçmişe bakılmadan geleceği konuşacaksa şimdiki durum'dan başlamalı, şimdiki durumda iki halkın ayrı yaşadığı iki ayrı Kıbrıs'ın varlığını bunların eski ortaklar olarak siyasi eşitliklerini, egemenlikteki haklarının varlığını kabul edildiği bir ortamdan hareket etmeliyiz" diyorum.

Yüzleri asılıyor: "Siz, asla tanımayacağımız Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıtmak

istiyorsunuz" diyorlar ve yine geleceğe bakmamızı istiyorlar.

"Geleceğe kimler olarak bakalım? Bizi bir Rum Cumhuriyetinde azınlık bir toplum olarak mütalâa ediyorsunuz. Kıbrıs'la ilgili olarak aldığınız kararlar da böyle. 33 yıldır Rum'un gasbetmeğe çalıştığı, bizim can ve kan pahasına koruduğumuz siyasi hak ve yetkilerimizi, bir toplum olarak var olan siyasi tüzel kişiliğimizi, 1960 Cumhuriyetinin kurucu ortağı olduğumuzu hiçe sayıyorsunuz. Yani bizi Rumlar tarafından kolonize edilmeğe mahkûm ettikten sonra görüşme yolu ile ve AB üyeliği ile hakkımızı elde edebileceğimizi savunuyorsunuz. Buna inanmıyorum" cevabını veriyorum. Böylelikle de "Türk tarafı uzlaşmazdır" damgası'na yeni damgalar vuruluyor.

"Akritas Plânı'nı okudunuz mu?" soruma kaçamak cevaplar veriyorlar. Okumadılar. Okumak ihtiyacını da duymuyorlar. Çünkü, 33 yıldır "Meşru Kıbrıs Hükümeti" dedikleri Rum idaresi ile alış verişleri, karşılıklı çıkarları, "Hükümetler düzeyinde" ikili veya uluslararası anlaşmaları, ahidleri var. Güvenlik Konseyi üyelerinden Fransa ile Rusya, meşru hükümet dedikleri Güneydeki Kıbrıs Rum idaresine en sofistike silahları satmaktadırlar.

Rum idaresi, Yunanistan'la yaptığı Savunma Doktrini Anlaşması ve her gün artan silahlanma histerisi ile barış'a değil savaş'a hazırlanmaktadır. Dünyanın "Meşru Kıbrıs Hükümeti" olarak tanıdığı Rum idaresi Kıbrıs Mes'lesini dünyaya 1974'de başlayan bir istilâ olarak takdim ediyor. Tek yanlı girişimlerle, bizim gıyabımızda, çeşitli uluslararası organlardan "istilânın kalkması, yabancı askerlerin Kıbrıs'tan derhâl çekilmesi, Rum göçmenlerin eski yerlerine dönmeleri" yönünde kesin kararlar çıkartıyor ve Kıbrıs'ın tümüne sahip çıkmak için ne gerekiyorsa bunu yapıyor.

Bunları, AB'nin diplomatlarına belgelerle izah etmek çabamız da barış istemememizin yeni delilleri olarak alınıyor. "Rumların da güvenceye ihtiyaçları vardır. Türk askerlerinden korkuyorlar" diyerek adaya uluslararası yeni bir güç getirme üzerinde duruyorlar. Kleridis'in askersizleştirme ile ilgili önerilerine alkış tutup, AB üyeliğinin Kıbrıs mes'lesini halledici bir işir olduğunu savunuyorlar.

Avrupa kararını vermiştir. Kıbrıs'ı siyasi açıdan ve ekonomik açıdan AB'ne üye olmak için gereken her yeteneğe sahip, Avrupa birliğindeki üyelerin bazılarından daha da zengin bir ülke olarak algılanmaktadırlar. Bize de, iyiliğimiz için(!), "acele ediniz, bu treni kaçırmayınız"

diyorlar. Yunanistan bile bizi o kadar çok seviyor ki "aman engel çıkarmayınız" diyor. Diğer yandan da AB üyelerine "Kıbrıs'ın Türkleri ne derse desinler, aldırmayınız; üyelik Kıbrıs'ın hakkıdır. Kıbrıs Türklerine ve Türkiye'ye bu konuda veto hakkı tanıyorsanız ben de, diğer ülkelerin üyelikleri konusunda veto'mu kullanırım" diye şantaj yapıyor ve AB bu şantaj karşısında Hukukun üstünlüğüne, uluslararası anlaşmaların kutsiyetine, hak ve adalet ilkelerine sırtını döndü "biz tek Kıbrıs tanıyoruz o da Kleridis'in temsil ettiği Kıbrıs'tır" mazeretinin arkasına saklanıyor!.

"Siyasi karar verilmiştir; hukuk kuralları ile ilgilenmeyiniz; pratik bir yaklaşımla Kıbrıs'ın AB üyeliğinden ne kâr sağlayabilirsiniz o'nu sağlamaya çalışınız" önerisinde bulunanlara da yine 1960 Anlaşmaları ile oluşan ortaklık sistemini anlatıyoruz! Ortaklardan birinin diğerine hükmetmesi veya tek başına Kıbrıs'ın meşru hükümeti olması mümkün değildir. Kıbrıs Türk ortağı Rumlar tarafından kolonize edilemez; kurucu ortak olan Kıbrıs Türkleri her iki toplumun vatani olan Kıbrıs'ta "Rumlar arasında bir azınlık" statüsüne dönüştürülemez. Kleridis'in hatıratından aldığı alıntılar koyuyorum önerilerine:

"Rumların esas uğraşları Kıbrıs'ın bir Kıbrıs Rum Devleti haline gelmesi ve Kıbrıslı Türklerin burada koruma altında olan bir azınlık olması gerektiği iken, Kıbrıslı Türklerin uğraşı da buna benzer herhangi bir girişimi yenilgiye uğratmak ve onların görüşüne göre Zürih Antlaşmalarının iki toplum arasında yaratmış olduğu ortaklık kavramını idame ettirmektir. İhtilaf, bu nedenle, bir prensip ihtilafı idi ve her iki taraf da uzlaşmaya varmaksızın tartışmaya devam etmeye ve hatta gerekirse çatışmaya girmeye hazırdırlar."

"Federal bir çözüm kabul edilmiş olmasına ve bir federasyonun, Federasyonu meydana getiren devletlerin, eyaletlerin veya kantonların anayasal ortaklığından başka bir şey olmamasına rağmen aynı prensip bugün hâlâ bir ihtilaf konusudur."

Okuyorlar, fakat önemsemiyorlar. Halbuki, Rum'un Kıbrıs'ı bir Rum Cumhuriyetine dönüştürmek mücadelesi Rumlar açısından (AB ve diğerleri Rum idaresini Kıbrıs'ın meşru hükümeti olarak tanıdıkları sürece) kazanılmış bir olgu olarak algılanmaktadırlar. Bu statüden daha aşağılara inmeleri, Türklerle yeniden bir ortaklık kurmaları için herhangi bir neden görmüyorlar. Türk Askeri ve Türkiye'den gelip yerleşenler gi-

dince, Rum göçmenler de yerlerine dönecek ve Kıbrıs mes'elesi halledilmiş olacaktır. Kleridis buna AB yolu ile Elenizm'in zaferi demektedir. Kıbrıs mes'elesi 1974'de başlayan bir işgalden kaynaklanmıştır. Bu işgale yol açan Garanti ve İttifak Anlaşmaları da AB'ne girer girmez etkisiz hale geleceğine göre (Rumlar buna inanmaktadırlar) meselenin halli için AB üyeliği şarttır ve kaçınılmazdır, diyorlar.

Türkiye'nin Kıbrıs üzerinde tescil edilmiş hakları vardır, yetkileri vardır. Yunanistan'ın hak ve yetkilerine eşit olan bu hak ve yetkiler de (Kıbrıs Türklerinin hak ve yetkileri gibi) 1960 Anlaşmalarından kaynaklanmaktadır. İki garantör Anavatan'ın bu eşitliği, içte iki toplumun siyasi eşitliği kadar önemli bir temel oluşturmaktadır. Bu temeli bozmak hakkı kimsede yoktur. Bu temel bozulduğu takdirde, biz, yapılacak herhangi bir anlaşmada, ne hak elde edersek edelim, kısa bir zaman içinde sıfırla çarpılmaya mahkûmuz. 1960'da kurulan ortaklık Cumhuriyeti'nin her iki Anavatan'ın da üye olmadığı bir birliğe girmesi bu nedenle olası değildir. Bu konularda her iki topluma verilmiş olan veto hakları bu nedenle çok önemlidir. Şimdi, 1960 Anlaşmaları ile kurulmuş olan Ortaklık Cumhuriyetini Rumlar silâh zoru ile yıktılar diye Kıbrıs Türk ortaklığı'nın bu hak ve yetkileri, eşitliği, egemenlikteki hakları ve siyasi statüsü de yıkılmış, yok edilmiş değildir. Kıbrıs Türk'ü bu haklara sahip çıkmış ve bunların elden gitmemesi için binlerce Şehit ve Malûl Gazi vermiş, Kıbrıs Türkleri'nin yansı göçün acı tadını tadmıştır. 33 yıl Kıbrıs'ı bir Rum Cumhuriyetiymiş ve bu adada Türkler yokmuş gibi idare etmiş olan Rum İdaresi'ni "Hukukun üstünlüğüne, İnsan Haklarına ve Demokrasiye bağlı olduğunu söyleyen ülkelerin" meşru Kıbrıs Hükûmeti addedersek barış arayışını sürdürmeleri akıl ve mantığa sığacak birşey değildir.

Kleridis, kapalı kapılar arkasında yabancı diplomatlara Kıbrıs Türkleri ile uzlaşmadan yana olduğunu söylemekteymiş. İki kesimli federasyonu da kabul ediyormuş. 1977-1979 doruk anlaşmalarına da bağlıymış ancak, yapılacak görüşmelerin sonuç verici olabilmesi için müşterek bir zemin oluşturulması gerekiyormuş.

1974 Ekim ayında BM Genel Sekreteri Butros Gali'den şu mektubu almıştık:

10 October, 1994

Excellency,

I have received from my Special Representative, Mr. Joe Clark, a report on his most recent visits to Cyprus, Greece and Turkey. I have also received responses from the Guarantor Powers and from the members of the Security Council to the request that I had addressed to each of them seeking views in connection with the implementation of Security Council Resolution 939 (1994). The leaders of the two communities in Cyprus have also let me know their own views on the current situation. I must say that I am

very concerned by the current impasse which, I am convinced, is not in the interest of either side.

As you know, in pursuance of the good offices mandate that I have received from the Security Council, I have been requested by the Council to provide it with a significant report before the end of October. Naturally, before I prepare that report I would like to leave no stone unturned in the search for ways of moving the process forward. Accordingly, I have asked my Deputy Special Representative, Mr. Feissel, to invite you and Mr. Clerides to join him for a number of informal consultations at his residence with a view to exploring in a practical and concrete manner ways in which progress might be made both in respect of the implementation of the Confidence Building Measures and long-contemplated overall settlement of the Cyprus problem. I look forward to hearing from Mr. Feissel on the outcome of these consultations before the submission of my report to the Security Council.

Please accept, your Excellency, the assurances of my highest consideration.

Boutros Boutros-Ghali

Aynı mektup Kleridis'e de gönderilmişti.

Bu mektuptaki ilkeleri her iki taraf da kabul etmiş olmalı ki Genel Sekreter'in Kıbrıs'taki özel temsilcisi Gustave Feissel'in evinde bir araya geldik. Genel Sekreter bu mektubunda her iki tarafın Güven Yaratıcı Önlemler konusunda anlaşmalarını vurguladıkta sonra "bunları uygulama yöntemi" ve "Kıbrıs mes'elesinin esaslarını görüşünüz" diyor. Bu maksatla bir araya geldik. Kleridis bu davayı reddedip "Güven yaratıcı önlemler'de anlaşmış değiliz ve Kıbrıs meselesinde henüz müşterek bir zemin yoktur" demedi. Ancak, toplantının ilk anından itibaren gündemi değiştirdi ve "Kıbrıs'ın" AB'ne üyelik için yapmış olduğu müracaatı desteklemek kaydıyla benimle Türk tarafının üstünde durduğu İsviçre'de kantonal egemenlik konusunu görüşebileceğini ve askersizleştirmeyi kabul ettiğimiz takdirde de Dönüşümlü Başkanlığı görüşmeye hazır olduğunu duyurdu. İki gün bu konular üzerinde durdu. Ben de kendisine "Kıbrıs Hükûmeti" sahte adı altında yaptıkları müracaatı desteklemeyeceğimi, bunun şartları olduğunu söyledim. Üçüncü gün "Kıbrıs Federal bir çözüme ulaştığı takdirde AB üyeliğini destekliyorum" dememi istedi. Maksudı, AB için Kıbrıs Türklerinin de onayı alınmıştır görüntüsünü yaratmak ve AB'nin "bölünmüş bir adayı nasıl üye yaparız?" tereddüdünü bertaraf etmekte. Kleridis'in önerisini kabul ettiğim takdirde üyelik için yaptıkları müracaatın önü açılmış olacaktı. Gün gele resmi müzakereler başladığında henüz federasyon anlaşması yapılmamışsa, "zarar

yok, federasyon oluşma yolundadır" denerek üyelik tekemmül edecek, Kıbrıs Türkleri olarak, o güne kadar biz Federal bir sistemde hak ve yetkilerimizi henüz tesbit edip bunları AB'nin üyelik kayıtlarına "rezerve"ler olarak geçirmedikimiz için de bu haklar artık hayal alemine geçecekti. Esasen Kleridis'in (ve akıl hocası Yunanistan'ın) bütün çabaları Kıbrıs'ı, Kıbrıs Türkleri'nin yeni ve kapsamlı bir ortaklık statüsü belirlenmeden, Türkiye henüz üyeliğe alınmadan üye yapmak ve böylelikle 33 yıldır sürdürdükleri gasp politikasını meşrulaştırmaktı. Tüm göçmenlerin eski yerlerine dönmeleri, Garanti ve İttifak Anlaşmalarının etkisiz hale gelmesi, hudut ayarlamasında mutabık kalmadan üniter addedilen bir Kıbrıs'ın (sadece, ileride Federasyon önermeleri kaydı ile) AB üyeliğine alınması 1960'da elde edilmiş olan tüm hak ve yetkilerimizin sıfırla çarpılması, Kıbrıs'ın AB üyeliği ile Yunanistan'la entegrasyonu, Türkiye'nin ise 1960 Anlaşmaları ile elde etmiş olduğu hak ve yetkilerinin ortadan kalkması anlamına gelecekti. Kleridis'in askersizleştirme veya silâhtan anıdırma önerisi de Garanti ve İttifak Anlaşmalarını etkisiz hale getirmek için düşünülen bir tuzaaktı. Bunu yıllardır elde etmeğe çalışıyorlardı. Her defasında "biz bu ilkeye karşı değiliz ancak bir şartımız vardır, Garanti ve İttifak Anlaşmalarına dokunmayacaksınız" diyorlardı. Halbuki esas hedefleri, Akritas planında da belirtildiği gibi, bu anlaşmalardı.

Dolayısı ile 1994 Ekimindeki toplantılarda Kleridis gündemi değiştirmekle kalmıyor aynı zamanda "ne zar gelirse gelsin" oyunu kazanaçağını bildiği bir taktik izliyordu. Hedefi AB'ni Kıbrıs'ın üyeliği konusunda harekete geçirmek, üyelik girişimini başlatmaktı. Önerisine "olur" desem, AB olumlu yönde etkilenecek, girişimler başlatılacaktı; "sen gündemi değiştiriyorsun" diyerek önerilerini reddetsen bu kez Yunanistan'la birlikte "zavallı(!), yıllardır işgal altında inleyen (!) ve AB üyeliği ile yeni işgal korkusunu atarak salim bir kafa ile barışı aramaya hazır (!) Kıbrıslıları Türk vetosu karşısında perişan edemezsiniz. Denктаş uzlaşmazlığı bırakın. AB üyeliği gibi şanlı, şerefli, yararlı bir sonucu nasıl veto ettirirsiniz" şantajı ile karşı karşıya bırakarak üyelik sürecini yine başlatacaklardı. Hesapları bu idi. Dolayısı ile ben AB üyeliği adı altında kazılmış olan bu tuzağa ya kendi nizamla girecektim ya da, niye buna razı olmadığımı anlatarak AB'nin hışmına uğramayı yeğleyecektim. Orta bir yol yoktu. Sanırım doğru olanı yaptım.

* Raif Denктаş Eğitim Vakfı Yayınları No: 2, 1996

Sayın Rauf R. Denктаş'ın makalesine gelecek sayımızda devam edeceğiz.

Tarihten Sayfalar

Gazâlî'nin Hayatı

İmamü'l-Celîl, Huccetü'l-İslâm ve Zeynü'd-din gibi ünvanlarla adlandırılan Gazâlî'nin asıl adı, Muhammed b. Muhammed el-Gazâlî olup, H. 450/M.1058'de Horasan'ın Tûs Vilâyetinin Taberân köyünde doğmuştur. Gazâlî, Nizâmü'l-Mülk'ün doğumundan kırk beş yıl sonra dünyaya gelmiş olup, 55 yıllık verimli ömrünü 505/1111'de ikmal etmiştir. Uzun sayılmayacak ömrü boyunca, ilmi ve siyasi düşünce üzerindeki etkisiyle büyük isim yapan Gazâlî'nin şöhreti, dünyada pek az kimseye nasip olmuştur.

Ergenlik çağına gelmeden babasını kaybeden Gazâlî, Tûs'ta (Meşhed) Ahmed b. Muhammed er-Rezekânî'den bazı temel ilimlerin yanında fıkıh tahsilinde de bulundu. Daha sonra Cürcan'a giderek İmam Ebü Nasr el-İsmâîlî'ye intisab etti. Bu zattan bir müddet ilim tahsilinde bulunduktan sonra, memleketi olan Tûs'a döndü.

Gazâlî, Cürcan'dan Tûs'a giderken, ilmi şahsiyetinin oluşmasında önemli rol oynayan bir vakıayı şöyle anlatmaktadır. "Bu yolculuk esnasında eşkiyanın baskınına uğradık. Eşkiyalar kafilimizi tesirsiz hale getirerek tüm eşyalarımızı gasbettiler. Gasb edilenler arasında benim yıllarca uğraşıp biriktirdiğim ve hocamın ders takrirleri neticesinde tuttuğum ders notlarım (ta'likât) da vardı. Notlarımın gasb edilmesine çok üzüldüğümünden, koşarak eşkiyaların reisine vardım ve notlarımın geri verilmesini istedim. Bunun üzerine eşkiyanın başı "Bu notlar nedir?" diye sordu. Cevaben "Tedisat dönemince hocamdan dinlediğim ve tuttuğum ilmi notlardır. Bunları temin etmek için memleketimden Cürcan'a gittim ve çok emek harcadım" deyince, eşkiyanın başı gülererek "Sen nasıl olurda ilim tahsil ettiğini iddia

GAZÂLÎ

edebilirsin? Baksana defterlerin, notların elinden alınca ilimsiz irfansız kaldın!" diyerek alaylı bir şekilde cevap verdi. Daha sonra tüm evrakım iade edildi".

Gazâlî, eşkiya liderinin verdiği bu cevabı bir ikâz ve irşâd kabul ederek, sözkonusu notlarını, ayrıca üç yıl emek vererek ezberledi.

Tûs'dan Nişabur'a geçen Gazâlî, burada Nizamiye Medresesi baş müderrisi İmamü'l-Haremeyn el-Cüveynî (V.478/1085)'den akaid, kelâm, tefsir, hadis, cedel, mantık, felsefe, hendese ve riyâziyât gibi yüksek ilimleri okuyarak icâzet almıştır.

Gazâlî bu ilimleri sadece öğrenmekle kalmamış, terimlerin derinliklerine nüfuz ederek, muarızlarıyla mücadele gücünü de elde etmiştir. Devrinin en ileri nazariyatçısı duruma gelen Gazâlî, hocasının sağlığında onun kürsüsüne çıkarak ders vermiş ve kitaplar yazmıştır. Hocasının vefatı üzerine Gazâlî, gerek ilmin ve gerekse ilim adamlarının koruyucusu olan büyük devlet adamı Nizâmü'l-Mülk'le yakınlık kurmuş ve onun nezdinde önemli bir mevki almıştır.

Gazâlî, yıllarca Nizâmü'l-Mülk'ün ilmi ve hukuki işlerinde müşavirlik yapmış, devletin idari ve siyasi politikalarına yön vermiştir. Bilâhare Gazâlî, Nizâmü'l-Mülk tarafından, hocası el-Cüveynî'nin yerine Nizamiye Medresesi baş müderrisliğine tayin edildi.

Gazâlî'nin kâmil manada ilmi verimliliği, Nizamiye Medresesine intisabından sonra başlar. Meselâ, Kitâbu'l-Basit fil furu, Kitâbu'l-Vasit ve bu eserin hulasası mahiyetinde olan el-veciz, el-Munkız, Mihakku'n-Nazar, Miyârü'l-İlim, el-Muztazhiri ve Huccetü'l-Hak gibi eserlerin bu dönemlerde, yani Nizamiye'ye intisabından sonra telif edildiği görülür.

İlmi telifleri yanında Gazâlî, Fâtîmîler tarafından desteklenen Hasan Sahbah'ın düşünceleri başta olmak üzere, zamanındaki çeşitli sapık akımlarla mücadele etmeyi de asla ihmal etmemiştir. Nitekim "el-Muztazhiriyye" diğer adıyla "Fedâihu'l-Batıniyye ve Fezailü'l-Muztazhiriyye" isimli eserini, Batınîleri red sade-

dinde yazmıştır.

Batınîler'in ve Haçlıların dış dünyada ortaya çıkardıkları huzursuzluklar, Gazâlî'nin iç dünyasının tadını da kaçırmıştır. Fitri merakı ve kendi ifadesiyle "olayların hakikatlerini anlamaya olan susamışlığı" onu yaşadığı yöredeki her türlü dinî ve fıkrî akımlarla karşı karşıya getirmiştir. Hakikati bildiklerini söyleyenlerin çokluğu, onu doğru bilginin kıstasını bulmaya yöneltmiştir.

Gazâlî, Allah'ın birliğine ve Hz. Muhammed'in O'nun kulu ve Resûlü olduğuna ve ahiret hayatının varlığına inandığı gibi, bu inancı en iyi uygulayan taifeyi tesbit için gayret etmiştir. Neticede Allah'ın varlığının akıl yoluyla bilinebileceği gibi, nakil yoluyla da bilinebileceğini belirtmiştir.

Gazâlî, Nizamiye Medresesi'nde iken, içinde bulunduğu bir takım şüphelerin etkisinde kalarak, dünya arzularının cazibesi ile, ahiret düşünceleri arasında, kararsızlık içinde kalmıştır. Daha Nişabur'da iken başlayan bu tereddütler, gittikçe biraz daha gelişmiş, malını ve makamını Bağdat'ta bırakarak hacca gitmek üzere oradan ayrılmıştır.

Makam ve mevkinin terkinde Gazâlî'nin, giştiği nefis mücadelesinin rolü inkâr edilemez. Bunun yanında yazmayı tasarladığı lhya'sı için huzur ve sukûn aradığı anlaşılmaktadır. Çünkü bu eserin kaleme alınması için Bağdat hiçte uygun bir zemin değildi. Bu havalide Batınîler azgınlıklarını artırmış, sünnet alim ve liderlere karşı suikastler tertiplemeye koyulmuşlardı. Bu tertiplerden olarak, büyük vezir Nizâmü'l-Mülk katledilmiş, müteakiben 33 gün sonra da Selçuklu Sultanı Melikşah yine, aynı menfur cinayetlere kurban gitmiştir. Böyle bir siyasi atmosferde eser yazmak, Gazâlî tarafından uygun bulunmadığından, Bağdat'ı terk etmeyi zarurî görmüştür. Gazâlî, Şam'a varmadan Kudüs'e uğramış ve Hz. İbrahim'in kabrini ziyaret ettikten sonra, devlet başkanlarına karşı daha rahat konuşabilmek için şu üç hususu prensip haline getirmiştir.

- 1- Sultanların yanına gitmemek
- 2- Münazara ve tartışma yapmamak

3- Sultanlardan para almamak

11 yıl müddetle Suriye'de, Hicaz'da, Kudüs'te dolaşan Gazâlî, Şam Emeviyye camiinde İhya adlı eserini kaleme almıştır. Bu eserin yazılışı h. 499(M.1105) yılına kadar sürmüştür. Hac vazifesini ifa eden Gazâlî, ailesinin daveti üzerine memleketine dönmüştür. Bilâhare Gazâlî tekrar Bağdat'a gelmiş ve Şam'da yazdığı İhyası'nı bir müddet burada okutmuştur. Bağdat'dan Tüs'a dönen Gazâlî, evinin bitişiğinde bir tekke ve bir medrese yapmış, tasavvufî hayatla birlikte yüksek derecede dersler okutmuştur. Selçuklu vezirliğine getirilen Nizamu'l-Mülk'ün oğlu Fıhru'l Mülk, Gazâlî'yi, yeniden Nizamiye Medresesine tayin etmiş ise de, burada fazla kalmayarak Tüs'a dönmüştür. Gazâlî, burada 14 Cemâziyel ahır 505/1111'de vefat etmiştir.

GAZÂLÎ'NİN İLMÎ ŞAHSİYETİ

Şafîî ve Eş'ari potasında yetişen Gazâlî'nin, ilmî şahsiyeti üç safhada teşekkül etmiştir:

a- Hayatının ilk dönemlerinde teşekkül eden fıkhi şahsiyeti: Bu şahsiyetin oluşumunda en büyük pay Muhammed er-Rezakânî'ye aittir.

b- Kelâm, felsefe, mantık ve cedel gibi ilimlerin oluşturduğu şahsiyeti: Bu şahsiyetin oluşmasında da en büyük pay, şüphesiz ki bir diğer hocası İmamul Haremeyn el-Cüveynî'nindir. Ayrıca el-Cüveynî'nin, Gazâlî'de yüksek seviyede bir hukuk nosyonunun oluşmasında da büyük payı vardır.

c- Tasavvufî şahsiyeti: Bu şahsiyetin meydana gelmesinde en büyük pay, meşhur tasavvuf erbabının eserlerini tetkik etmekle, Gazâlî'nin bizzat kendisine aittir. Nitekim Gazâlî, "Mezkûr ilimleri tahsil ve tetkik ettikten sonra, bütün gücümle sâfilere yoluna yöneldim ve yollarının ancak ilim ve amelle tamamlanmış olduğunu anladım. Bu yolun ilim tarafı, bana amel tarafından daha kolay gelmişti. Ebû Talip el-Mekkî (Öl. 388/998)'nin Kut'ul-Kulûbu'nu; el-Hâris el-Muhâsibî'nin (Öl.247/857) kitaplarını; Cüneyd-i Bağdâdî (Öl. 297/909)'nin, eş-Şiblî (Öl. 334/945)'nin, Ebû Yezid el-Bistâmî (Öl. 234/848)'nin ve diğer şeyhlerin sözlerini mütelaâ etmekle tasavvuf erbabının ilimlerini tahsile koyuldum." demektedir.

Gazâlî'nin, yaşadığı dönemin kültür akımları arasında Kelâmcılar, feylesoflar, sâfilere ve Bâtınîler ağırlıklı olduğundan, tabii ki bilgi

alış-verişini de bunlarla yapmıştır. Hatta Gazâlî, doğrunun (Hakkın), bu dört sınıf içinde aranabileceğini beyan etmiş ve bu görüşten hareketle, söz konusu zümreleri tenkitçi bir ruhla ele almış, kılı kırk yararcasına kritiğe tabi tutmuş ve ömür boyu hakkın ihyasına çalışmıştır.

Taklidi sevmeyen, cesur, bilgisinden emin, mücadeleci, her konuda tarafsız ve istikrarlı bir çizgi gösteren Gazâlî, ölümünden takriben beş yıl önce kendi ilmî şahsiyetini şöyle özetlemektedir:

"İnsanların muhtelif din ve mezheplerde oluşu, mezhep konusunda ümmetin bir çok fırka ve değişik yollar üzerinde bulunuşu, çok azının kurtulabildiği derin bir deniz manzarası arz eder... Gençliğimin ilk yıllarında, yani buluş çağımdan beri bu yaşama kadar (50 yaşın üzerinde) bu engin denizin dalgalarıyla cedelleşiyor; çekinmeden cesur bir şekilde bu denizin derinliklerine dalıyor, her problemi yenmeye her vartadan atlamaya çalışıyor, tüm fraksiyonların inançlarını derinlemesine araştırıyor ve hakkı bulanla, batılda kalanı, sünnete uyanla bidatler içinde bulunanı ayırt etmek için her grubun mezhep gizliliklerini açıklamak istiyordum. Hiçbir Bâtî'nin hakkını yemiyor, sadece onun iç yüzünü tanımak istiyordum; her Zâhiriye de öyle; sadece onun dış hareketlerinin birikimini öğrenmek istiyordum. Aynı tarzda bir felsefî düşünce mahiyetine vâkıf olmayı kasdediyor; Kelâmcının sadece söz ve mücadelesinin gayesine aşınmaya uğraşıyor, bir sâfideki iç temizliğin sırrına muttali olmak için ihtiras gösteriyor, bir Abid (İbadet eden)'in ibadetinin ona ne kazandırdığını, tarassud ediyor ve bir Zındık'ın Allah'ın zat ve sıfatlarını inkâr etme cesaretini nasıl gösterdiğini, zındıklığının sebeplerini araştırıyordum. İşte gerçekleri araştırma konusundaki bu susayış benim ihtiyaç ve gayretimle değil, ömrümün ta ilk anlarından itibaren Yüce Allah'ın bana lutfettiği bir fitrat ve bir alışkanlıktı. Bu tabii özellikler sayesinde, taklid bağı benden çözüldü ve çocukluk döneminden miras olarak intikal eden yetersiz inançlar kırılıp, özelliklerini kaybetti. Nitekim aslı fitrat ile, anne, baba ve hocaları taklid etmek suretiyle elde edilen arzı inançların gerçeklerini araştırmaya; telkinlerle başlayan ve hangisinin hak, hangisinin batıl olduğunda çeşitli tartışmalar bulunan bu taklidleri, birbirinden seçip, ayırmayı arzu ettim. Bu arzumu gerçekleştirmek için kendi kendime: Benim maksadım, olayların gerçeklerini öğrenmektir. O halde, herşeyden önce, ilmin hakikâti ve mahiyetini araştırmam lâzım, dedim. Sonra anladım ki kesin bilgi, içinde

hiç bir şüphe kalmayacak şekilde bilinen, ve-him ve yanlışlık ihtimali varid olmayan ve aynı zamanda kalbin, yanlışlığına kanaat getirmediği bilgidir. Meselâ, ben, 10 sayısının 3 ten büyük olduğunu bildiğim halde, birisi çıkıp da, hayır 3, 10'dan daha büyüktür diye iddia etse ve bu iddiasını da isbatlama sadedinde delil olmak üzere: Bu değneği, ejderhaya çevireceğim dese ve çevirse; ben de bunu görsem bu sebepten dolayı, bilgimden asla te-reddüde kapılmam; sadece, onun bu işi nasıl yaptığına şaşarım. Bildiğim konularda şüpheye kapılmaksa, asla! İsrarla söylüyorum ve iddia ediyorum ki, bu şekilde bilmediğim, bu anlattığım tarzda, kendisine yakın hasıl etmediğim her bilgi güvenilemeyecek ve emin olunamayacak bir bilgidir. Kendisine güvenilemeyen her bilginin, kesinlik ifade etmediği ortadadır".

Gazâlî'nin bu sözlerinden anlaşılıyor ki, onu dünya çapında meşhur kılan iki önemli cephe vardır.

a- Çok değişik görüşlerin ve rijit münakaşaların cereyan ettiği hür bir İslâmî vasatta neşvünema bulması;

b- Yaratılıştaki tefekkür gücü ile basit, batıl inanç ve duygulardan kurtulma melekesidir.

Gazâlî'nin ilmî şahsiyetinin oluşmasında yaşadığı siyasî ortamın talebe ve hoca olarak çalıştığı Nizamiye Medreselerinin rolü çok büyüktür. Ehl-i Sünnet akidesini korumak ve tervic etmek maksadıyla kurulmuş bulunan bu medreseler adeta devletin resmî politikasını yansıtan kurumlar mahiyetindedir. Özellikle belirtilmesi gerekir ki Gazâlî, bu medreselere resmen hoca olarak tayin edilmiş olmasına rağmen hak bildiği her konuyu; gerek devlet adamlarına ve gerekse devrinin bilginlerine karşı ıylmadan müdafaa etmiştir.

Gazâlî, dinde, ahlakta, felsefede, siyaset ve psikolojide büyük itibar gören görüşler getirmiş ve bu alanda yüzlerce söz sahibi alimler yetiştirmiştir. Gazâlî'yi ve onun dehasını sadece Müslümanlar değil, İslâm'ın en büyük düşmanları bile kabul etmek zorunda kalmışlardır. İslâm Felsefesinin eski Yunan Felsefesinden başka bir şey olmadığını iddia eden Ernest Renan bile, Gazâlî'nin bağımsız bir mütefekkir olduğunu beyan ettikten sonra "O, İslâm Felsefesi arasında, felsefî tefekkürde, kendine has düşünce tarzı bulunan yegane mütefekkir" sözleriyle itiraf etmektedir.

■ *Bilindiği gibi 16 Temmuz 1997 hicretin 1418'nci yıldönümü. Biz de bu vesileyle okuyucularımıza kısa bir bilgi arz etmek istedik.*

Hicret *

İslâm'ın cihana yayılmasında bir dönüm noktası teşkil eden hicret, Hz. Peygamber'in; "Artık, sizin hicret edeceğiniz iki kara taşlık arasında hurmalık bir yer olduğu bana gösterildi... Mekke'den çıkmak isteyenler Medine'ye gitsinler, orada Müslüman kardeşleriyle birleşip kaynaşsınlar. Hak Teâlâ onları size kardeş yaptı ve beldelerini sizin için güvenli ve huzur bulacağınız bir yurt kıldı." sözüyle başladı.

Kısa zamanda Mekke'li Müslümanlar küçük kabileler halinde Medine'ye gittiler. Şehirde sadece Hz. Peygamber ve aile fertleri, Hz. Ebû Bekir ve aile fertleri, bir de köleler, yaşlılar, bazı çocuklar ve hastalar kaldı.

Hicret hiç de kolay olmadı. Ebû seleme hem eşini, hem çocuğunu Mekke'de bırakmak zorunda kalmıştı. Ebî Rebîa, Ebû Cehil tarafından annesi üzerine kurulan bir hile ile geri çevrilip zindana atılmıştı. Suheyb b. Sinan tüm alacaklarından vazgeçmek zorunda kalmıştı. Hülâsa, bu bir yerden başka bir yere gitmekten ibaret olan göçün ötesinde bir şeydi. Allah'ın rı-

zası için yapılan bir fedakârlıktı.

Müslümanların Medine'ye gidişi Kureyş müşriklerini telaşlandırdı ve derhal mecliste toplanarak ne yapacaklarını uzun uzun tartıştılar. Sürgün veya hapisten vazgeçerek Hz. Peygamberi anonim bir süikast ile öldürmeye karar verdiler. Bundan haberdar olan Hz. Peygamber (s.a.v.) Hz. Ebû Bekir'e de haber verip hazırlanmasını tenbih etti. Geceleyin kendi yatağına Hz. Ali'yi yatırdı, emânetleri ona teslim etti ve Yâsin Sûresinin 1-9. ayetlerini okuyarak evinin etrafında toplanan suikastçıların arasından çıkıp gitti. Sonra Hz. Ebû Bekir'in evinden erzaklar alındı, arka pencereden çı-

kılıp Sevr dağındaki mağaraya gildi. Orada yaklaşık üç gece geçirildi. Hz. Ebû Bekir'in mağaraya önce girip temizlemesi, delikleri kapatması, sonra Hz. Peygamber'i buyur etmesi ona "yâr-ı gâr: mağara dostu" ünvanını kazandırdı. O, boş kalan bir deliği topuğu ile kapatmıştı. Bir yılan onu soktuğunda acıyla sessizce ağlarken yüzüne düşen göz yaşlarından Hz. Peygamber uyandı, tükürüğünden bir parça sürerek Hz. Ebû Bekir'in ayağını tedavi etti. O günlerde bir örümcek mağaranın girişine ağ örmüş, oradaki bodur bir ağacın dalları arasında bir güvercin yuva yapıp yumurta bırakmıştı Hz. Ebû Bekir'in çobanı Âmir b. Führeyre süt getiriyor, oğlu Abdullah ise haberleri iletliyordu. Üçüncü gecenin sabahında, vaktiyle kılavuz olarak tutulan ve hâlen bir müşrik olan Abdullah b. Ureyküt develerle geldi ve dört kişiden ibaret olan kabileyi on iki gün içinde sâlimen Medine'ye götürdü. Hz. Peygamber ve Hz. Ebû Bekir'i ölü veya diri yakalayana Mekke-Site devletince verilecek ödüle sahip olmak için yolculuk süresince kabileyi yakalamak isteyenler olmuştur. Bunlardan biri de Sûraka b. Cûşüm'dür. Kafile Benû Mudlic arazisinden geçerken Sûraka, bunların, başlarına ödül konulan kimseler olduğunu farketmiş ve silahlanarak atı ile saldırmışsa da atının iki kere kuma batması üzerine özür dileyerek geri dönmüş, kendisinden başka takibe girişenleri de geri çevirmişti.

Kafile Kudeyd'de Atîke-Ümmü Mâbed'in yurdundan geçerken Hz. Peygamber, yıllardan beri sütten kesildiğini söyleyen bir koyundan (veya bir keçiden) süt sağlamış, kabile içtiği gibi bir kâse de hane sahibine bırakmıştı.

Diğer taraftan, Eslem kabilesinin başkanı Büreyde, kendi kabilelerinin arazisinden geçerken 50-80 kişilik silahlı bir grupla kabileyi esir almak istemisse de Hz. Peygamber ve Hz. Ebû Bekir'in telkiniyle topluca İslâm'a girdiler, Kuba'ya kadar da muhafız kıtası gibi Hz. Peygamber'in ilk sancaktarının da Büreyde olduğu söylenir.

Hız. Peygamber'in hicreti 8-10 gün kadar sürmüş ve 12 Rebiülevvelinde (622) Medine diyarına ulaşmıştı. Ancak O, direkt olarak şehre girmeden yaklaşık 3 km. mesafede Kuba denilen yerleşim alanında 14 gün kaldı. Bu süre içinde mahallî başkanlardan Külsum b. Hidm'in evinde misafir oldu. Medine'liler onu büyük bir coşku ile karşıladılar. "Aydın on dördü (dolanay) üzerimize veda dağının tepelerinden doğdu. Artık, Allah'a dua ve niyaz eden bulundukça, bize şükretmek vacip oldu. Ey bize gönderilen aziz Peygamber! Sen bize itaat edilmesi vacip bir emirle geldin" diyerek şenlik ve şadlık eylediler, en güzel elbiselerini giyinmiş, silahlarını kuşanmış olarak hoşgeldin deyip biallarını tazelediler.

Resül-i Ekrem'in Kuba'ya geliş her ev halkına tarifsiz bir sevinç doğurdu. Peygamberimizin evinden çıktığı gecenin sabahında yatağında Hz. Ali'yi bulan putperestler onu dövüp hapsedmişler, Hz. Ebû Bekir'in kızı Esmâ'ya da eza etmişler, ama ağızlarından lâf alamamışlardı. Sonra Hz. Ali bir yolunu bularak gündüz gizlenip geceleynin yol alarak Kuba'da Peygamberimize kavuşmuştu. Hz. Peygamber Kuba'da kaldığı kısa süre içinde ilk hür kalışın hayırlı bir ürünü olarak İslâm tarihinde cemaata açık ilk mescid diye bilinen Kuba mescidini yaptı. Ashâbı ile birlikte kendisi de bir işçi gibi çalışmıştı. Kur'an-ı Kerim'de, bu mescidin temelini takva üzerine atıldığından bahsedilmekte, Kuba'lılar da temizliklerinden dolayı övülmektedir (Tevbe 9/108). Nakledilir ki, daha sonra Medine'de Mescid-i Nebî yapıldı-

ğında Cuma namazlarını edâ için Kuba halkı da oraya geldiğinde, o saatte, Kuba Mescidi kapalı kalırdı. Buna karşı

ertesi gün Hz. Peygamber öğleyi müteâkip Kuba'ya giderek pek kıymetli hatıraları sinesinde barındıran ilk mescidi şenlendirirdi. Hz. Ebû Bekir ve Ömer gibi halifelerin de kendi devirlerinde bu geleneği devam ettirdikleri söylenir. Peygamberimiz (s.a.v) Kuba'dan Medine'ye hareket etmeye niyetlenince akrabası olan Neccâroğullarına haber gönderdi: Onlar da silahlanıp geldiler. Bir muhafız kıtası gibi görev yaparak Hz. Peygamber'i devesine bindirip bir cuma günü yola koyuldular. Salih b. Avf oğullarının yurdunda hâlen Cuma Mescidi diye anılan yerde Resül-i Ekrem (s.a.v.) ilk Cuma hutbesini okudu ve Cuma namazını kıldırdı. Hutbede insanların, âhirette, muhakkak hesaba çekileceğinden; herkesin, emri altındaki kimselerden sorumlu tutulacağından, kendisine dünyada mal-mülk verilen insandan âhirete ne bağışladığının sorulacağından, orada güzel işlerinden başka bir yardımcı da bulunmayacağından, bu münasebetle âhiret için hazırlık yapmak, küçük-büyük demeden iyilik yaparak cehennem azabından korunmak gerektiğinden bahsetti. Hutbenin ikinci kısmında açıkladı ki, sözün en güzeli Allah'ın Kitabıdır. Cenâb-ı Hak kimin kalbini Kur'an'la süslerse o kişi felâh bulur. Mü'minler, Allah'ın zikrinde usanmayacaklardır. Çünkü Allah kelâmı, her şeyin iyisini ayırıp seçer, insanların en seçkini olan Peygamberlerin kıssasını anlatır, helâlî haramı bildirir. Mü'minler Allah'tan gereği gibi sakınacaklardır. Sözleri doğru olarak, Allah'ın kelâmı ile birbirlerini seveceklerdir. Verilen sözde

durulacaktır. Çünkü Allah, sözünde durmayanlara gazap eder.

Hız. Peygamber, Cuma namazını kıldıktan sonra

şehre, yol boyunca, kalabalık bir insan kitlesinin arasından geçerek girdi. Her kabile bütün varlığıyla Resül-i Ekrem'in şehre girişini takip ediyor, kutluyor, sevinç gösteriyordu. Kadınlar def çalarak şarkılar söylüyor, çocuklar şenlik yapıyor. Benî Neccar kızları ise "Biz Neccar oğullarının kızlarıyız! Muhammed'e hısmılık ve yakınlık ne güzel!" anlamına gelen mısraları terennüm ediyorlardı.

Herkes şerefli misafiri bağrına basmak istiyordu. O ise hiç kimseyi kırmamak için devesini serbest bıraktığını, onun çökeceği yere en yakın evde misafir kalacağını söylüyordu. Peygamberimizi taşıyan deve Ebû Eyyûb el-Ensârî (Halid b Zeyd) (r.a.)'ın evinin yanına çöktü. Bu zât Benî Neccar'dan olup, Hz. Peygamberi'nin dedesi Abdülmuttalib'in annesi Selma tarafından akrabası sayılır. Resül-i Ekrem, (s.a.v.), Mescid-i Nebî'ye bitişik olarak bina edecek odalara taşınmaya kadar yedi ay boyunca orada misafir olarak kalmıştır. Hz. Ebû Eyyûb'un Hz. Peygamber'e olan sevgisi ve hizmeti her Müslüman için örnek alınacak üstün bir tutumdur. Emevîler devrinde 49 (669) tarihinde yapılan İstanbul Seferine katılan Ebû Eyyûb el-Ensârî (r.a) 52 (672) tarihinde İstanbul surları önünde hastalanarak şehiden vefat etmiştir. Hz. Peygamber'in nice duasına erişmiş olan bu zâtın kabrinin yeri asırlarca belirlili kalmış ve İstanbul'un fethinden sonra üzerine türbe yapılmış, adına da bir cami inşa olunmuştur ki, bu, milletimizin, Hz. Peygamber'e ve O'nun ashâbına beslediği derin sevgisinin bir sonucudur.

Hicretten sonra Medine, dünya tarihinin akışını etkileyecek iş ve hareketlerin merkezi haline geldi.

* Alemlere Rahmet Hz. Muhammed (SAV) TDV yayınları.

CAN CAN CAN AZERBAIJAN

Ömer Sağlam • Türkiye Diyanet Vakfı Müfettişi

Görevli olarak gitmiş olduğum Azerbaycan'da Vakfımız tarafından Bakü'de açılan İlahiyat Fakültesi ve Bakü Türk Lisesi öğretmen ve öğretim üyelerine iki hafta süreyle misafir oldum. Bu iki hafta boyunca onların heyecanlarına, sevinçlerine, sıra özelemlerine ve duydukları sıkıntılara ortak olmaya çalıştım.

Hepsinin gözünde bir ışık, yüreklerinde heyecan vardı. Bütün öğretmen ve öğretim üyelerinin ortak gayesinin, ülkemizi ve Vakfımızı Azerbaycan'da en iyi şekilde temsil etmek ve oradaki soydaşlarımıza yardımcı olmak olduğunu hissettim. Hocaların tamamı, kendilerinden olan beklentiye cevap verebilmek için gece gündüz demeden fedakarca çalışıyorlardı. Gözlerinde verilen görevi başarmanın mutluluğu, içlerinde Türkiye'deki yakınlarına duydukları özlem vardı. Ali Ulusoy hoca'nın Akçaabat yaylalarına duyduğu özlem, Mevlüt Ferligül hoca'nın İzmir'de yeni doğan torununa duyduğu özlem, Mehmet Emin hoca'nın İstanbul günlerine duyduğu özlem gözlerinden okunuyordu. Hele hele Muhittin hoca'nın gelen her telefona en kalın erkek sesiyle ALO demesi hala gözlerimin önünde. Muhittin hoca'nın alo demesi, otobüse otobos der gibiydi. Hepsinin kulakları çınlıyordu.

Bakü İlahiyat Fakültesi 1992-1993 öğretim yılında öğretime başlamış. Hazırlık sınıfı İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde okutulmaktadır. 1996-1997 yılında 235 öğrenciye eğitim hizmeti sunan fakülte, bu sene ilk mezunlarını vermiş ve çoğunluğu kız olan 37 öğrenciyi mezun etmiştir. Önümüzdeki yıl için fakülteye 50 öğrenci daha alın-

caktır. Fakülte'nin dekan yardımcısı Doç.Dr. Mevlüt Ferligül, fakültenin geleceğinden çok ümitli olduğunu beyan etmiştir.

Vakfımıza ait Bakü Türk Lisesi, 1994-1995 öğretim yılında tedrisata başlamıştır. Lise'de halen 5, 6, 7. sınıflar öğretim görmektedir. Öğrencilere haftada iki saat din dersi ve ahlâk bilgisi verilmektedir. İlk üç yıldan sonra ise tamamen Türkiye'deki imam-hatip lisesi ders programı uygulanmaktadır. Şu anda 150 öğrencinin eğitim gördüğü okula önümüzdeki yıl için 50 öğrenci daha alınacaktır. Okulda birisi müdür olmak üzere 3 Türk öğretmen ve çok sayıda Azeri öğretmen hizmet vermektedir. 25.05.1997 tarihinde yapılan seçme sınavına tam 600 öğrenci başvurmuştur. Çok ciddi bir yazılı sınavdan ve mülakattan geçirilen 50 öğrenci Vakfımıza ait liseye kayıt

yaptırmaya hak kazanmıştır. Azerbaycan'da dikkatimizi çeken önemli bir husus, orada bulunan ve eğitim veren bütün Türk okullarının karşılıklı dayanışma ve işbirliği içinde olduklarıdır. Vakfımıza ait lisede yapılan seçme sınavına bütün okullardan Türk öğretmenler gelerek gözlemcilik yapmak suretiyle yardımcı olmuşlardır. Grupçuluk ve rekabet yoktur aralarında. Bütün okulların ortak amacı, Türkiye'yi Azerbaycan'a taşımak olarak tezahür etmiştir.

1997-1998 öğretim yılında alınacak 50 öğrencilik kontenjan için 600 kişinin başvurduğunu görünce, bu yoğun ilginin sebeplerini öğrenmek için öğrenci velileri arasında küçük bir anket yaptık ve çok ilginç cevaplar aldık. İşte anket sorularımız ve aldığımız cevaplar:

"Kıymetli Veliler,

Sizlere ve çocuklarınıza daha güzel hizmetler sunabilmek için lütfen aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

- Adınız-soyadınız?

- Bu liseyi size kim tavsiye etti?

- Çocuğunuzu niçin bu okulda okutmak istiyorsunuz?

- Türkiye hakkındaki düşünceleriniz ve Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?"

Malik Hasanoglu : Bu okulu, Allah'ın adı ile ilgili olduğu için kendim tercih ettim. Çocuğumun hayata

ve dünyaya bakışının düzgün oluşmasında Türk öğretmenlerine inancım tamdır. Türkiye'ye karşı büyük sevgi besliyorum. Türkiye'nin bütün Türk ülkelerine manevî yönden yardımcı olmasını arzu ediyorum.

Mahir Iskenderov : Yüregimizde Türkiye'ye karşı muhabbet olduğu için bu okulu tercih ettim. Çünkü Türk çocuğu, Türk mektebinde okur. Gardaş, gardaşdan ne gözlerse ben de Türkiye'den onu gözlüyorum. Canımız bir, kanımız bir.

Letafet Eminova : Okulun adını duyduğum için geldim. Muallimlerin öğrencilere muntazam ders verdiklerini biliyorum. Türkiye'yi kendimize yakın bilmekteyiz. Çünkü dinî bir, dili birdir. Türkiye'nin manevî ve siyasî cihetten Azerbaycan halkına yardımcı olmasını diliyorum.

Servinaz Dadaşova : Bir arkadaşımın tavsiyesi ile geldim. Sizin okulu-

nuzun düzgün olduğuna inanıyor ve Türkiye'yi çok seviyorum.

Mubariz Hangişiyev : Türk okulunu, dünyada birinciler arasında gördüğümüz ve tek çocuğumuzun kaliteli eğitim yaparak gelecekte yüksek bilgiye sahip olması için seçtik. Türkiye hakkında iyi düşüncelerim vardır. Atatürk dünyasından beklentilerim vardır.

Solmaz Hacıyeva : Sizlerin düzgünlüğüne inanıyorum. Çocuğum Türk dilini çok seviyor ve güzel konuşuyor. Türk insanı bizim gardaşımızdır. Türkiye'yi Azerbaycan'dan ayrı düşünmüyorum.

Muhtar Gurban İldarov : Bu okula girebilmek çoktandır arzumdu. Eğitim seviyesinin yüksek olması, İlahiyat derslerinin okutulması, İngiliz ve Arap dillerinin öğretilmesinden dolayı tercih ettik. Türkiye'ye minnettarlığımı bildiririm. Böyle li-

selerin sayısını arttırsın, bize çetin zamanlarımızda yardımcı olsun.

Sara Aliyeva : İlan üzerine bu okula geldik. Muassır medeniyete uygun tahsil olması yüzünden tercih ettik. Türkiye hakkında düşüncelerim çok ümit verici. Azerbaycan'ın kalkınmış bir ülke gibi inkişafında Türkiye'nin yardımcı olmasını bekliyoruz.

Kerim Gember Rahimov : Özel Türk Lisesi'nin muvaffakiyetleri sebebiyle, Türk terbiyesi, Türk intizamı almak, muassır günün seviyesinde eğitilmesi için tercih ettik. Bütün Türk dünyasının ümidi Türkiye'dir.

Flora Veliyeva : Çocuğumun gelecekte özünü daha iyi bilmesi, böylece Azerbaycan'ın kalkınmasına yardımcı olması için bu okulu tercih ettik. Türkiye'nin her alanda Azerbaycan'a yardımcı olmasını bekliyorum.

Adalet Güleliyev : İlanlar vasıtasıyla geldik. Parasız olduğu için tercih ettik. Türkiye'yi kendi vatanımız biliyoruz.

Lala Güliyeva : Çocuğumun geleceği için bu okulu tercih ettik. Azerbaycan'ın hür iktisadiyatının oluşmasında Türkiye'nin yardımını bekliyorum. Atatürkçü eğitim sisteminin Azerbaycan'da tedris edilmesini istiyorum.

Bütün bunlardan sonra bizim ekleyebileceğimiz bir şey olmadığına inanıyorum. Azerbaycan başta olmak üzere bütün Türk cumhuriyetleri yönünü bize doğru dönmüş durumdadır ve bizlerden çok şey beklemektedir. Oralarda devlet olsun, sivil toplum kuruluşları olsun, okulların kim tarafından açıldığı o kadar önemli değildir. Oradaki insanlar bütün okulların devletimiz adına hizmet verdiğine inanıyorlar. Bütün okullarımız da bunun bilincinde olarak eğitim vermeye ve devletimizin itibarını korumaya çalışıyorlar. İnşallah bu durum hep böyle devam eder. Modern çağın alperenleri olan Türk öğretmenlerine Azerbaycan'da üstün başarılar dilerken bütün Türk öğretmenlerin ellerinden öpüyorum.

Biga Müftülüğü “Her Camiye İslâm Ansiklopedisi” Kampanyası Başlattı.

Çanakkale Biga Müftülüğü tarafından Her Camiye İslâm Ansiklopedisi kampanyası başlatıldı.

Biga Müftüsü ve Vakfımız Şube Yönetim Kurulu Başkanı bu konuda şu açıklamayı yaptı.

“Diyanet İşleri Başkanlığı kurulduğu tarih olan 3 Mart 1924’ten itibaren ‘Toplumu Din Konusunda Aydınlatma’ görevini aralıksız sürdürmektedir.

Bir yandan irşad hizmetleri, diğer yandan basılı, sesli ve görüntülü yayınlarla halkımızı din konusunda doğru olarak bilgilendirmektedir. Başkanlığımız muhtelif yayınlarıyla toplumun birlik ve bütünlüğünü sağlamakla birlikte, ayrıca dinde olmadığı halde sonradan dine sokulan veya dindenmiş gibi algılanan bid’at ve hurafelelere karşı da halkımızı uyarmaktadır.

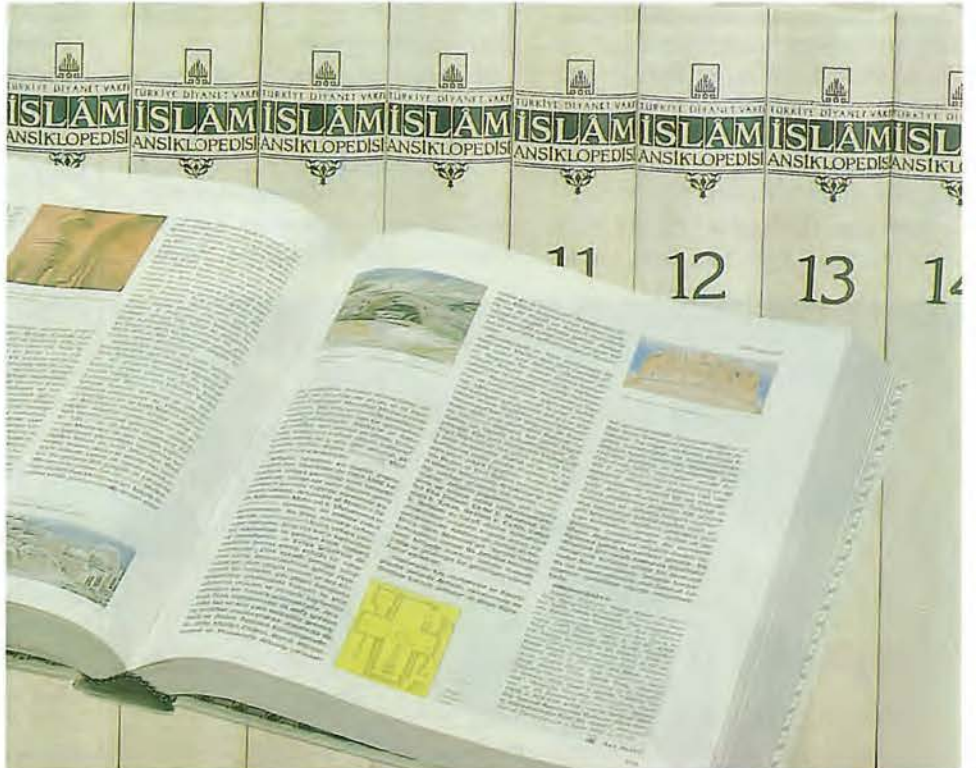
Gelişen dünyada medyanın topluma tesirini inkar etmek mümkün değildir.

Kendini yenilemek zorunda olan herkes kitap okumaya, araştırma yapmaya, çeşitli yayınları izlemeye, dinlemeye ve yeni yeni bilgiler kazanmaya devamlı ihtiyaç duyacaktır.

İlk emri “OKU” olan dinimiz ilim öğrenmeyi her müslümana farz kılmıştır. Bu sebeple müslümanın başta gelen görevlerinden birisi, din ve dünya işlerin-

de gerekli olan bilgileri doğru olarak öğrenmesidir.

Bu nedenle Müftülüğümüzce başlatılan “Her Camiye İslâm Ansiklopedisi” kampanyası çerçevesinde Merkez, kasaba ve köylerimizde bulunan camilerimize din görevlilerimiz ve halkımızın katkılarıyla birer takım İslam Ansiklopedisi edindirme kampanyası başlatılmıştır.”

Kültür - Sanat

Endülüs Müslümanları Medeniyet Tarihi

Doç.Dr. Mehmet Özdemir,
Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları 1997,
184 Sayfa

Endülüs Müslümanları Medeniyet Tarihi

Doç. Dr. Mehmet Özdemir

Doç.Dr. Mehmet Özdemir'in Endülüs tarihi üzerine yapmış olduğu araştırma ve çalışmalar Türkiye Diyanet Vakfı yayınları arasında neşredildi. Üç cilt hâlinde neşredilen bu eserlerin birinci cildinde Endülüs'ün siyâsî, tarihî, ikinci cilt olan bu kitapta medeniyet tarihi, üçüncü ciltte ise ilim ve kültür tarihi ele alınmaktadır. Doç.Dr. Mehmet Özdemir araştırmalarının büyük bir bölümünü bizzat İspanya'da kalarak gerçekleştirmiştir. Endülüs'ü yaşamaya ve ona tanık olmaya çalışmıştır.

ispanya'nın VIII. yüzyılın başlarından itibaren Endülüs Müslümanlarıyla Hristiyan İspanyollar arasında yaklaşık sekiz asır süren bir siyâî ve askerî mücadeleye sahne olduğu, ancak medeniyet ve kültür alış verişinde her iki kesimin tabîî olarak birbirlerini etkilediği bilinen bir gerçek. Ama bu etkilemede cazibe merkezini hiç şüphesiz Endülüs oluşturmıştır. Bir diğer ifadeyle Endülüs veren, dolayısıyla etkileyen, Hristiyan İspanya ise alan, dolayısıyla etkilenen konumunda olmuştur.

Batı medeniyetinin kökleri en az Yunan ve Roma medeniyetleri kadar İslâm medeniyetine de bağlıydı. Üstelik bu medeniyet, Yunan ve Roma medeniyetleriyle olan bağlantısını ancak İslâm medeniyeti sayesinde sağlayabilmişti.

Endülüs İslâm medeniyetinin tarihî ve güncel önemi burda ortaya çıkmaktadır. Bir taraftan batı medeniyetinin tarihî, arka plânını kavrama ve bunda İslâm'ın inkâr edilemez rolünü görme, diğer taraftan da bin yıllık medeniyetin yeniden inkişâfını gerçekleştirebilme meselesinde Endülüs örneğinin aktif ve etkileyici unsurlarını tespit edebilme. İşte Endülüs İslâm medeniyetini tanımanın önemi.

Mehmet ERDOĞAN

Türk Aydınının Yüz Yıllık Serencamı

Mehrum Said Halim Paşa "Buhranlarımız" adı altında kaleme aldığı risalelerinde, o dönem aydınının içinde bulunduğu düşünce çıkmazlarını, çelişkilerini, ikiyüzlülüğünü, cehaletini vezir bir şekilde dile getirmişti. Osmanlı aydınının dirayet-siz ve basiretsiz hâli, altı asırlık devletin yıkılışına engel olabilecek çareler üretmek şöyle dursun, onu hızlandırmıştı bile.

Said Halim Paşa bundan neredeyse yüz yıl önce aydınının kendi memleket gerçeklerini tanımadığını, yabancıdan çok yabancı olduğunu, batıyı tanımadan ona körü körüne hayranlık duyduğunu, batılı aydının düzelttiğini ama bizimkilerin yitirdiğini, kendini bilmediğini, rastgele bilgiyle iktidar kazanmaya çalıştığını ifade ederken, sadece o günün şartlarında sağlıklı tespitler ve tahliller yapmakla kalmamış, yüz yıl sonrasını, bugünleri görebilmiş muhtevalı bir fikir ve devlet adamıdır.

Bakınız Paşa "Fikir Buhranlarımız"da neler söylüyor:

"Batı hayranlarının manevî, sosyal ve siyasî meseleler hakkındaki bilgileri iki mühim özellik göstermektedir:

Birincisi: Bu meselelerden hangisine dair olursa olsun, bizimle ilgili olan tarafını bilmemek, öğrenmeye de tenezzül etmemek.

İkincisi: Bizimle ilgili olanların dışında, pek çok şey, pek çok bilgi, metot ve prensiplere vâkıf bulunmak.

Fakat bu garip karışıklık, cemiyetimizde mevcut bulunan ve bundan daha tuhaf ve yanlış olan bir başka hâlin neticesidir:

Osmanlı cemiyeti asırlarca önce teşekkül ederek, büyük ve herkeşe malum bir medeniyet meydana getirmiş, dünya tarihinde mühim bir vazife ifa etmiştir.

Böyle olduğu hâlde bizim batıcılar, kendi milletlerinin manevî ve ahlâkî hayatını, sosyal ve siyasî kanun ve prensiplerindeki olgunlukları yani milletin dehasını gösteren, millî, fikrî ve ahlâkî varlığını meydana getiren kıymetleri bilmedikleri için küçümser, hatta tahkir ederler. Bunları öğrenip tetkik etmekten fayda ummazlar. İşte onları, cehaletlerin en uğursuzu olan "kendini bilme" hâline düşüren de budur."⁽¹⁾

Bu değerlendirmelerdeki hakikatlerin bugün için bile geçerli olmadığını kim iddia edebilir?

Üç asırdır batı batı deyip durmuşuz. Ne batıyı tanımışız ne de kendimizi! Bir aşağılık kompleksidir sürüp gidiyor.

İşte Kemal Tahir, batıyı ve bizi tanıyan üç beş seçkin aydınımızdan biri. Batının gelişmişlik ruhunu, bizim geri kalmışlık psikolojimizi sağlıklı görebilen gerçek bir aydın. Bu satırlar da ondan:

"Batı dediğimiz kravatlı yamyam, insan eti yemekten başını aldığı bir sıra, her nasılsa nasıl, Hristiyan kilisesinin nass'larını rafa kaldırmış ve onun yerine akıl bayrağını göndere çekmiştir. Burjuva marifeti olan bu iş, kısa bir zamanda batıya bir üstünlük sağladı. Hristiyanlığa dayanan altruist ahlâk yerine, aklın piçi olan egoist ahlâk geldi o:urdu. Osmanlı devlet adamları bu olup biteni görüyorlardı. İflas etmek üzere olan namuslu mahalle bakkalına, 'iflastan kurtulmak istiyorsan kerhane aç' diyen namussuz gibiydi batı, Osmanlı'nın karşısında!... Onurlu Osmanlı, insan eti yiyen yamyam olmayı onuruna yediremediği için, benimseyemedi egoist ahlâk düzenini. Ve sonunda Osmanlı, bu amansız açmazda başına gelenin sebebini düşündükçe, 'Tanrıya karşı bir kusuru olduğu' inancına vardı.

Kur'an'da, bir çok yerde, bazı toplumların Tanrı buyruklarına karşı geldikleri için cezalandırıldıkları yazılıyor. Osmanlı için batılıya benzetmek, cezanın en büyüğü idil Kendisine zina önerilen namuslu bir kadının kendini kaldırıp uçurumdan atması gibi, Osmanlı da kendisini tespihe, ibadete verdi ve Tanrının günahlarını bağışlayıp canını 'batılı' rezilinden kurtarmasını beyhude bekledi. Yani, bizim anlayacağımız, bir kristalle bir taş çarpmış, taş kristali kırmış!... Taş mı değerli, kristal mi, diyorum size..."⁽²⁾

Mehrum Cemil Meriç de benzer kanaatlere sahipti:

"Batı, bir köleler topluluğuydu asırlarca: Köleler, eşkiyalar ve keşişler topluluğu. 'Tiers etat'ın kılıcı: Söz. Nass'a karşı düşünce. Burjuvazi, idrakine vurulan zinciri kırarken balyozlaştırdı sözünü. Matbaa, sözün ölümsüzleşmesidir. Kozasını yırtan düşünce, ülkeden ülkeye, çağdan çağa kanatlanır, saraylara girer, kiliselere kurulur. Bütün kaleleri zorlar, bütün baskıları alt eder. Osmanlı için bir oyuncaktı matbaa, Avrupa'dan gelen her oyuncak gibi tehlikeli! Aydın kalabalığı işa edeceği bir hakikat yoktu. Aydın kalabalığı, kalabalık aydın. Ve 'Kelâmı Kadim' her müminin hafızasında veya elindeydi. Avrupa'nın en güzide âlimleri, Osmanlı'nın 'arif-i ümmi'leri yanında birer tıflı ebcedhandır..."⁽³⁾

Önemli olan tarihî gerçekliği görebilmektir. Geçmiş iyi tanımak, bugünün gerçeklerine karşı soğukkanlı ve donanımlı olmaktır. Bu da önce aydın işi olmalıdır. Ama nasıl bir aydın, hangi aydın? Yine Cemil Meriç'e kulak verelim:

"Her beşerî düzen kusurludur. Aydın, bu ku-

surları göremez, yani men edilirse, ya körü körüne saldırıya geçer yahut köleleşir. Aydın, toplumun vicdanıdır. Susmaya mahkûm edilirse, ısırrır veya boğulur. Tenkit hakkının mutlak olmadığı her ülkede, alkış bir yalandır, küçülten, sefilileştiren bir yalan. Bu yalanların devamında kimin menfaati var? Kimsenin. Üzerimize ölü toprağı serpilmiş. Zilletten gurur duyuyoruz..."⁽⁴⁾

Attilâ İlhan'a göre problemin düğüm noktası eğitimde. Çünkü kültür emperyalizmi eğitim yoluyla aslımıza yabancılaştırdı bizi:

"Lisede *Sophokles* okuduk, klâsik Türk sanat musikisine sövmeyi, divan şiirini hor görmeyi, buna karşılık devletin yayınladığı kötü çevrilmiş batı klâsiklerine körü körüne hayranlık göstermeyi öğrendik. Sanki *Sinan*, *Leonardo*'dan önemsiz, *Mevlâna*, *Dante*'den küçüktü, *İtrî* ise *Bach*'in eline su dökemedi. Aslında kültür emperyalizminin ilmiğini kendi elimizle boynumuza geçiriyorduk..."⁽⁵⁾

Bütün bunlarla birlikte şunu açıkça ortaya koymak gerekiyor: Türk aydını, sanatçısı bir defa olsun Kur'an'ı baştan sona, doğru dürüst okumuş değildir. Batı klâsiklerini, batının dinî metinlerini okuduğu kadar kendi insanının inanç değerlerinin temel eserlerini okumaz. Oysa her Türk aydını ve sanatçısı için Kur'an'ın bilinmesi entellektüel bir zorunluluktur. Yaşadığı ülkenin dinî değerlerine yabancı olan bir kimse ne olur bilmem ama, aydın olamaz. Kaldı ki batı edebiyatı, batı düşüncesi dinî metinlerin kökten etkisi altındadır ve *biblic* geleneğini hiçbir zaman terk etmemiştir. Zira bu dinî metinler batı için hâlâ edebî ve felsefî bir referans niteliği taşımaktadır.

Türk aydını ve sanatçısı tarihini, kendini, içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını tanımadıkça ve gerçek misyonuna talip olup onu temsil gayretine girmedikçe bugün olduğu gibi hep güdük ve komik kalacaktır. Halkın sağduyusu her zaman ağır basacak, aydın yol gösterici değil, ciddiye alınmaz bir "nesne" konumuna düşecektir

1. Said Halim Paşa, *Buhranlarımız ve Son Eserleri*, Haz: M.Ertuğrul Düzdağ, İz Yay., 1991.
2. İsmet Bozdağ, *Kemal Tahir'in Sohbetleri*, Bilgi Yay., 1980.
3. Cemil Meriç, *Kültürden İrfana*, İnsan Yay., 1986. 4. age.
5. Attilâ İlhan, *Hangi Batı*, Bilgi Yay., 1982.

Yeni Deterjanınız İle Üstün Temizlik

Okullar, Hastaneler, Yurtlar, Bürolar, Lokantalar

her eve, her işyerine

Temizlik malzemesi üretiminde teknoloji, bilgi ve tecrübe birikimi ile oluşturulan kaliteli ürünleri ile, tüm alanlarda temizlik ve hijyen sorunlarını çözebilen,

Sağlık Bakanlığı onaylı geniş ürün yelpazesi ile

Pürtem;

Okullar, Hastaneler, Yurtlar, Bürolar, Lokantalara;

Her eve, her işyerine

ekonomik kaliteli temizliği sunuyor.

Pürtem

TEMİZLİK ÜRÜNLERİ

"Temizliğin Yeni Adı"

Üretim :

Temsaş Temizlik Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Genel Müdürlük :

İzzetpaşa Mah., Yeni yol Cad. No: 14/4 Şişli / İSTANBUL

Tel. : (0.212) 225 92 59 - 60 • Fax : (0.212) 224 15 01

Fabrika :

Osman Yılmaz Mahallesi Küçük Ahmet Kuyusu Mevkii

Tel.&Fax : (0.262) 641 43 28 • GEBZE

Ankara Bölge :

Macun Mh. Anadolu Bulvarı Gimat İşhanı 27/R

Tel. & Fax : (0.312) 397 27 37 • Gimat - ANKARA

İstanbul Bölge :

Ahmet Yesevi Cad., Hürriyet Mah. Akpınar Sk. No: 2

Tel. & Fax : (0.212) 654 85 72 • Yenibosna/İSTANBUL

SİZ DE TEST EDİN.

TEMSAŞ A.Ş.

bir Türkiye Diyanet Vakfı kuruluşudur.

Bir Matbaadan Beklediğiniz Herşey...

Yayın ve Matbaacılık hizmetleriyle
Türkiye Diyanet Vakfı;
müşterilerinin beklediği güven ve
kaliteyi fazlasıyla sağlıyor.

Uzman personeli, modern dizgi,
fotomekanik sistemleri, ofset
baskı ve cilt makinalarıyla, afiş,
takvim, katalog, broşür, kitap,
dergi, ajanda ve diğer tüm baskı
işlerinde aranan kalite ve estetiği
beklentilerin ötesinde veriyor.

Hizmete Atılan Dev İmza...

T Ü R K İ Y E D İ Y A N E T V A K F I
YAYIN MATBAACILIK VE TİCARET İŞLETMESİ

Meşrutiyet Cd. Bayındır Sk. No: 55 06640 Kızılay / ANKARA Tel: (312) 418 59 49 - 425 27 75 Fax: 417 00 09